

Başlarken...

Dünyadan ve Türkiye'den güncel hukuki gelişme ve haberlere yer verdiğimiz Hukuk Bültenimizin Haziran sayısını sizlerle paylaşmaktan mutluluk duyuyoruz.

Bültenimizde yer alan içerik yalnızca bilgi verme amaçlı olup konulara ilişkin detaylı bilgiler için bizimle irtibata geçmenizden memnuniyet duyacağız.

Temmuz ayında görüşmek üzere!

Editörler:

[Burcu Çelik Gökçen](#)
[Umut Alperen Öztürk](#)

Rekabet Kurumu Soruşturmalarında Yeni Dönem: Rekabet Kurumu Soruşturma Usulünde Önemli Değişikliklere Gidildi

7511 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'a 29 Mayıs 2024 tarihi itibarıyla mühim değişiklikler getirmiş durumdadır. Söz konusu Tadil Kanunu kapsamında temelde iki köklü değişiklik söz konusu olup işbu değişikliklerden ilki savunma hakları ikincisi ise Soruşturma Heyeti'nin ek görüş yazma zorunluluğu konuları etrafında şekillenmiştir. ([Sayfa 2](#))

Rekabet Hukukunda Yıkıcı Fiyat Belirleme

4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 6. maddesinde bir veya birden fazla teşebbüsün ülkenin bütününe ya da bir bölümünde bir mal veya hizmet piyasasındaki hâkim durumunu tek başına yahut başkaları ile yapacağı anlaşmalar ya da birlikte davranışlar ile kötüye kullanması yasaklanmakta ve aynı maddenin ikinci fıkrasında örnek niteliğinde bazı kötüye kullanma halleri sayılmaktadır. ([Sayfa 7](#))

İşçinin Alkol Kullanımı Sebebiyle İş Aklının Feshi

4857 sayılı İş Kanunu'nun 25/2-d maddesi ile düzenlendiği üzere; işçinin işyerine sarhoş yahut uyuşturucu madde almış olarak gelmesi ya da işyerinde bu maddeleri kullanması durumunda işveren, iş aklını haklı olarak feshedebilecektir. Kanunda açıkça sarhoş olma şartı arandığından iş aklının haklı sebeple feshi bakımından, işçinin aldığı alkol miktarının irade ve davranışlarına etkisi ile işini olağan akışına uygun olarak yürütüp yürütemediği hususlarının değerlendirilmesi gerekmektedir. ([Sayfa 13](#))

İptal Davasına Konu Olan İmar Planının Dava Sürecinde Değiştirilmesinin İptal Davasına Etkisi

Taleple bağılılık ilkesi, hem adli yargıda hem de idari yargıda yer alan yargılamaya hâkim olan ilkelere bir tanesidir ve hâkimin, tarafların talepleriyle bağı olduğunu, talepten fazlasına veya talepten başka bir şeye karar veremeyeceğini; ancak duruma göre talep sonucundan daha azına karar verebileceğini ifade eder. Bu ilke, kanunlarda aksi belirtilmedikçe, hukukun genel ilkelerinden biri olarak kabul edilir ve uygulanır. ([Sayfa 19](#))

Güncel Haberler

Türk Ticaret Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun 29 Mayıs 2024 Tarihinde Resmî Gazete'de Yayımlandı! ([Sayfa 10](#))

Kısa Çalışma ve Kısa Çalışma Ödeneğine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik Yayımlandı! ([Sayfa 10](#))

AYM, Konkordato Sürecinde Borçlunun Bazı İşlemlerine İzin Verilmesi için Alacaklıların Muvafakatinin Alınması Zorunluluğunu Anayasa'ya Aykırı Bularak İlgili Kısmı İptal Etti! ([Sayfa 23](#))

Danıştay Kararları Işığında İdari Yargıda Davaya Müdahale ve Müdahilin Hak ve Yetkilerinin İncelenmesi

Kural olarak bir davanın iki tarafı bulunmakta ve dava sonucunda verilecek hüküm yalnızca davanın tarafları hakkında sonuç doğurmaktadır. Fakat bazı hallerde dava sonucunda verilecek hükmün üçüncü kişilerin hukuki durumunu etkilemesi de söz konusudur. Dava sonucunda verilecek hüküm, üçüncü kişilerin hukuki durumunu etkiliyor ise belirli şartların gerçekleşmiş olması koşuluyla üçüncü kişiler görülmekte olan davaya, davacı ya da davalı yanında müdahil olabilirler. ([Sayfa 4](#))

Arsa Payının Düzeltilmesi Davası

Arsa payı, 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunu'nun tarifler başlıklı 2. maddesinde; "arsanın, bu Kanunda yazılı esasa göre bağımsız bölümlere tahsis edilen ortak mülkiyet paylarına" verilen ad olarak tanımlanmıştır. Arsa payının bağımsız bölümlere tahsis edilen ortak mülkiyet payı olduğundan hareketle; arsa üzerinde, kat irtifakının veya kat mülkiyetinin kurulmuş olması gerekmektedir. ([Sayfa 11](#))

Türkiye'de Bulunan Yabancı Uyruklu Kişilerin Sınır Dışı Edilmesi Hakkında

"Sınır dışı (removal/expulsion)" terimini en yalın anlamıyla, ülkede bulunması istenilmeyen bir yabancıyı ülke sınırlarının dışına çıkarılmasıyla sonuçlanan işlem olarak tanımlayabiliriz. Ülkeler, yabancı uyruklularla ilgili konularda uluslararası sözleşmelere uygun olarak birtakım kısıtlamalar getirmenin meşruyeti çerçevesinde kamu düzeni veya kamu güvenliğini ya da kamu sağlığını korumak amacıyla, yabancılar hukukunun en temel konularından biri olan sınır dışı işlemini uygulamaktan kaçınmazlar. ([Sayfa 14](#))

REKABET KURUMU SORUŞTIRMALARINDA YENİ DÖNEM: REKABET KURUMU SORUŞTURMA USULÜNDE ÖNEMLİ DEĞİŞİKLİKLERE GİDİLDİ

1. Genel Olarak

7511 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'a 29 Mayıs 2024 tarihi itibarıyla mühim değişiklikler getirmiş durumdadır. [1] [2]

Söz konusu Tadil Kanunu kapsamında temelde iki köklü değişiklik söz konusu olup işbu değişikliklerden ilki savunma hakları ikincisi ise Soruşturma Heyeti'nin ek görüş yazma zorunluluğu konuları etrafında şekillenmiştir. Savunma ve ek görüşe dair süre uzatım imkânlarının kısıtlanmış olması hususu da, rekabet soruşturmaları süresinin kısalması bakımından oldukça mühim olup işbu çalışmamızın kapsamına dahil olacaktır.

Değişiklikler 29 Mayıs 2024 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiş ve o gün itibarıyla uygulanmaya başlanmıştır. Öncelikle ve önemle; Tadil Kanunu'nun geçiş süreci öngörmediği hususunu vurgulamakta fayda bulunmaktadır.

Zira söz konusu Kanun yayım tarihinden itibaren tüm soruşturma bildirimleri açısından geçerli ve uygulanılır olacaktır. Bu itibarla, 29 Mayıs 2024 ve sonrasında tebliğ edilen soruşturma bildirimlerine cevaben teşebbüsler tarafından yazılı savunma sunulmayacak olup 29 Mayıs 2024 tarihi öncesi Soruşturma Bildirimi tebliğ edilen fakat işbu bildirimle karşı birinci yazılı savunmanın sunulmadığı örneğindeki bir soruşturma sürecinde; birinci yazılı savunmanın sunulmasının gerekemeyeceği söylenebilir.

Zira belirttiğimiz gibi; Tadil Kanunu geçiş süreci öngörmemiş olup sair devam süreçlerine aşağıda tarafımızca değinilecektir.

2. Soruşturma Taraflarının Savunma Hakkı Hususu

Bahse konu değişiklik ile birinci yazılı savunma tamamen ortadan kalkmış olup üçüncü yazılı savunma ise Soruşturma Heyeti'nin görüş değiştirmesine bağlanmış durumdadır.

Bu itibarla; eski dönemde tarafların sahip olduğu üç adet yazılı ve bir adet sözlü savunma hakkının yeni dönemde bir adet yazılı savunma ve bir adet sözlü savunma olarak değiştiğini görmekteyiz.

Tarafların sahip olduğu işbu tek savunma hakkı Soruşturma Raporu'na yapılacak savunmadır ve ancak Soruşturma Heyeti'nin bu savunma sonucunda görüşünü değiştirmesi durumunda taraflar bir savunma hakkı daha elde edebilmektedir.

Neticeten, Soruşturma Heyeti'nin savunma sonucunda görüş değişikliği yoksa soruşturma kapsamında tarafların tek yazılı savunma hakkı olacaktır. Görüldüğü üzere yazılı savunmalara ilişkin değişikliğe gidilmiş olup sözlü savunma sürecinde değişiklik yapılmamıştır.

3. Soruşturma Heyeti'nin Ek Yazılı Görüş Yazma Zorunluluğu Hususu

Kurum, Tadil Kanunu öncesinde ikinci yazılı savunmaya yanıtlarını bir ek yazılı görüş hazırlamak mecburiyetindeydi. Yeni dönemdeki değişiklik ile ise; Soruşturma

Heyeti, ancak yazılı savunma neticesinde görüş değiştirir ise ek yazılı görüş hazırlayacaktır. Görüş değişikliği yoksa hazırlamayacaktır. Yani heyetin görüş değiştirmemesi durumunda soruşturma sürecinde sözlü savunma aşamasına geçilmiş olacaktır.

Heyetin ek görüşünü 15 gün içerisinde, tarafların da buna karşı savunmalarını 30 gün içerisinde hazırlaması gerekmektedir.

Tadil Kanunu ile işbu 15 ve 30 günlük sürelerle ilişkin süre uzatım imkânı ise kaldırılmış durumdadır. Eski dönemde Heyetin ek yazılı görüş sunma süresi ve tarafların üçüncü savunmasını sunma süresi talep üzerine uzatılabiliyor iken yeni dönemde bunlar net bir şekilde kaldırılmıştır.

4. Tadil Kanunu'nun Uygulanması ve Soruşturma Süreci Zamanlamalarına Etkisi

Tadil Kanunu 29 Mayıs 2024 itibarıyla yürürlüğe girmiş olup işbu tarih itibarıyla uygulanmaya başlanmıştır.

Bu durum, tebliğ edilecek güncel soruşturma bildirimlerine cevaben birinci yazılı savunma sunulmayacağı anlamını taşımaktadır.

Soruşturma Raporu'nun yazılması ve buna karşı savunmanın sunulabilmesi adına öngörülen sürelerde ve işbu sürelerin bir kereye mahsus olmak üzere uzatılmasına dair hükümlerde bir değişiklik yapılmamıştır.

Yeni dönemde, birinci yazılı savunmanın kaldırılmış olmasının soruşturma sürelerine etkisi bulunmamaktadır.

Zira Soruşturma Raporu'nun hazırlığına dair 6 aylık süre soruşturmanın açılması ile başlamaktadır. Fakat yukarıda belirttiğimiz gibi; yeni dönemde, Tadil Kanunu ile Heyetin Ek Yazılı Görüşünü hazırlama ve buna karşı tarafların savunmalarını hazırlamalarına dair süre uzatım imkânı kaldırılmıştır.

Dolayısıyla burada sürecin 45 gün kısılması söz konusu olabilmektedir. Heyet tarafından Ek Görüş yazılmadığı ihtimalinde ise, soruşturma süreci 90 gün kısalmış olmaktadır.

Söz konusu değişikliklerinin soruşturma sürelerine olan etkisi ve etkinliğini zaman gösterecek olup en nihayetinde uygulamada netlik kazanacaktır.

5. Sonuç Olarak

Mevcut açıklamalarımız ışığında; sürelerle ilişkin değişikliklerin rekabet soruşturmaları sürecinin kısılabilmesine olan etkisi bakımından makul olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Daha seri ve etkin bir soruşturma sürecinin yürütülmesi gerek teşebbüsler gerekse de Kurum açısından şüphesiz ki tercih edilir bir durumdur. Nitekim, kanun kapsamında da konuya ilişkin usul ekonomisinin amaçlandığı şeklinde gerekçelendirme yapılmıştır.

Ayrıca ve önemle, soruşturma bildiriminin "ihlal iddiası içermekten ziyade bir ihlal şüphesi olması" temel mantığından hareketle, birinci yazılı savunma imkanının tamamen kaldırılmış olduğu görülmektedir. Bu kapsamda, soruşturma bildiriminin savunma yapılmasını gerektiren bir belge olmadığı kabulü vurgusuna dikkat çekmekte fayda görüyoruz.

Bununla birlikte, yazılı savunma sayısının azaltılmış olması teşebbüslerin savunma haklarının kısıtlanması bağlamında tartışmalara açık durumdadır.

Söz konusu değişiklik yazılı savunmanın niteliğini daha önemli kılmış olup aynı zamanda sözlü savunmanın önemini de artırmıştır.

Ayrıca ve önemle, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 44. maddesi kapsamında teşebbüslerin kararı etkileyebilecek her türlü bilgi ve delili her zaman Kurul'a sunma imkânının bulunduğuna dikkat çekmek istiyoruz.

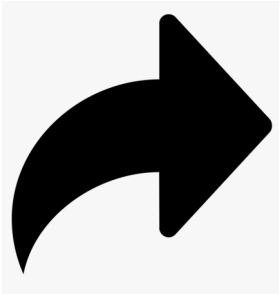
Neticeten Tadil Kanunu getirdiği oldukça önemli yenilikler ile Rekabet Kurumu soruşturmalarında yeni bir devri başlatacak gibi görünmekte olup açıkladığımız tüm hususların uygulamada zamanla netlik kazanması beklentiler arasındadır.

Detaylı Bilgi için;
[Av. Öykü Yaman](mailto:info@ozgunlaw.com)
info@ozgunlaw.com

Kaynakça:

1. 7511 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
2. 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun

SORUŞTURMA BİLDİRİMİNİN "İHLAL İDDİASI İÇERMEKTEN ZİYADE BİR İHLAL ŞÜPHESİ OLMASI" TEMEL MANTIĞINDAN HAREKETLE, BİRİNCİ YAZILI SAVUNMA İMKANININ TAMAMEN KALDIRILMIŞ OLDUĞU GÖRÜLMEKTEDİR.

DANIŞTAY KARARLARI IŞIĞINDA İDARİ YARGIDA DAVAYA MÜDAHALE VE MÜDAHİLİN HAK VE YETKİLERİNİN İNCELENMESİ

1- Davaya Müdahale Nedir? İdari Yargıda Nasıl Uygulanır?

Kural olarak bir davanın iki tarafı bulunmakta ve dava sonucunda verilecek hüküm yalnızca davanın tarafları hakkında sonuç doğurmaktadır. Fakat bazı hallerde dava sonucunda verilecek hükmün üçüncü kişilerin hukuki durumunu etkilemesi de söz konusudur. Dava sonucunda verilecek hüküm, üçüncü kişilerin hukuki durumunu etkiliyor ise belirli şartların gerçekleşmiş olması koşuluyla üçüncü kişiler görülmekte olan davaya, davacı ya da davalı yanında müdahil olabilirler.

O halde müdahale, görülmekte olan bir davanın hüküm sonucundan hukuki durumu etkilenen üçüncü kişinin kendi isteğiyle davaya taraflardan birinin yanında katılmasıdır.

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nda davaya müdahale düzenlenmemiş olup Kanun'un 31/1 maddesinde 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na atıf yapılmıştır.

İlgili madde "Bu Kanunda hüküm bulunmayan hususlarda; hakimin davaya bakmaktan memnuiyeti ve reddi, ehliyet, üçüncü şahısların davaya katılması, davanın ihbarı, tarafların vekilleri, dosyanın taraflar ve ilgililerce incelenmesi, feragat ve kabul, teminat, mukabil dava, bilirkişi, keşif, delillerin tespiti, yargılama giderleri, adli yardım hallerinde ve duruşma sırasında tarafların mahkemelerin sükûnunu ve inzibatını bozacak hareketlerine karşı yapılacak işlemler, elektronik işlemler ile ses ve görüntü nakledilmesi yoluyla du-

ruşma icrasında Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu hükümleri uygulanır. Ancak, davanın ihbarı (...) [23] Danıştay, mahkeme veya hâkim tarafından re 'sen yapılır. (Ek cümle: 3/11/2016-6754/22 md.) Bilirkişiler, bilirkişilik bölge kurulları tarafından hazırlanan listelerden seçilir ve bilirkişiler hakkında Bilirkişilik Kanunu ve 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun ilgili hükümleri uygulanır." şeklindedir. Madde hükmünden de anlaşılacağı idari yargıda müdahale kurumu 2577 Sayılı Kanun'da düzenlenmemiş olup 6100 Sayılı kanuna atıf yapılmıştır.

6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda ise davaya müdahale asli müdahale ve ferî müdahale olmak üzere ikili bir ayırım söz konusudur. Asli müdahale 6100 sayılı Kanun'un 65. maddesinde düzenlenmiş olup madde hükmü "(1) Bir yargılamanın konusu olan hak veya şey üzerinde kısmen ya da tamamen hak iddia eden üçüncü kişi, hüküm verilmeye kadar bu durumu ileri sürerek, yargılamanın taraflarına karşı aynı mahkemede dava açabilir. (2)

Asli müdahale davası ile asıl yargılama birlikte yürütülür ve karara bağlanır." şeklindedir. Hükme göre asli müdahale, üçüncü kişinin hukuki menfaatinin olduğunu düşündüğü ve görülmekte olan davanın taraflarını taraf göstererek derdest olan davanın veya yargılamanın görüldüğü mahkemede dava açması ve bu iki davanın birlikte görülmesidir. İdari yargılama hukukunda asli müdahale kurumunun uygulanması noktasında çeşitli fikir ayrılıkları söz konusudur.

Doktrinde bir kısım yazar idari yargıda görülen davaların süreye bağlı olduklarını bu nedenle asli müdahale kurumunun idari yargıda uygulama imkanının olmadığını savunurken bazı yazarlar ise asli müdahalenin yalnızca tam yargı davalarında uygulanabileceği görüşündedir.

Doktrinde bu şekilde farklı görüşlerin bulunmasına rağmen, İYUK'un 31. maddesinde HMK hükümlerinin uygulanacağı, hususlar arasında "üçüncü şahısların davaya katılması" ibaresine yer verilmiş, ancak "davanın ihbarı" veya "bilirkişi seçiminde" olduğu gibi ayrıksı bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Bu sebeple idari

yargıda görülen davalarda yapılacak asli müdahale taleplerinin, yargı yerlerince değerlendirilmesi ve görülen davanın niteliğine göre talep hakkında karar verilmesi yasal zorunluluktur. [1] Doktrinde çeşitli fikir ayrılıkları söz konusu olsa da idari yargıda görülmekte olan bir davada asli müdahale söz konusu olduğu halde, yargı yerleri bu talebi değerlendirecek ve talep hakkında bir karar verecektir. Ferî müdahale ise 6100 sayılı Kanun'un 66-69 maddeleri arasında düzenlenmiştir. Maddeye göre ferî müdahale görülmekte olan derdeste bir davada davanın tarafı olmayan üçüncü bir kişinin davayı kazanmasında hukuki yararı bulunan taraf yanında ve ona yardım etmek amacıyla davaya katılmasıdır. Ferî müdahalede asli müdahaleden farklı olarak ayrı bir dava açılması söz konusu değildir.

Görülmekte olan davanın taraflarından birisinin yanında davaya katılma söz konusudur. Ferî müdahil, kimin yanında davaya katıldıysa ona yardım eder. Ferî müdahil her ne kadar idari yargıda re 'sen araştırma ilkesi söz konusu olsa da davada, hukuki gerçekliğin ortaya çıkarılması ilkesine katkı sağlamaktadır. Görülmekte olan bir davaya ferî müdahale söz konusu olduğunda dava sonucunda verilen kararda hüküm yalnızca davanın taraflarına yönelik verilir. Ferî müdahil hakkında hüküm verilmez.

2- Müdahalenin Koşulları

2.1. Derdest Davanın Varlığı

Öncelikle davaya müdahalenin söz konusu olabilmesi için derdest bir dava olması gerekmektedir. Derdest bir davadan maksat ilk derece mahkemesine veya Danıştay'ın ilk derece mahkemesi sıfatıyla bakılan bir davanın usulüne uygun açılmış olmasıdır. Öte yandan müdahale talebinde bulunulacak davanın sona ermemiş olması da gerekir. Asli müdahale ve ferî müdahale bakımından davaya müdahale zamanları HMK'da farklı düzenlenmiştir. Asli müdahale için HMK m.65 hüküm verilinceye kadar asli müdahale talebinde bulunulabileceğini hüküm altına alırken madde 66'da ferî müdahale için tahkikat sona erinceye kadar davaya müdahil olunabileceği öngörülmüştür.

Bu noktada kanun yolu aşamasında dava-ya ferî müdahale talebinde bulunulup bulunulamayacağına ilişkin Doktrinde bir birlik bulunmamakla birlikte derdest bir davanın her aşamasında davaya müdahalenin mümkün olmadığı, hüküm verilinceye kadar müdahale edilebileceği, itiraz veya temyiz incelemesi esnasında davaya müdahale edilemeyeceği kabul edilmektedir. Hukuk usulünde ise hüküm verildikten sonra kanun yolu aşamasında davaya müdahalenin mümkün olmadığı kabul edilmektedir. Danıştay'ın da aksi kanaatte kararları bulunmakla birlikte müdahale talebinin kabulüne yönelik verdiği kararlarda gerekçe olarak kanun yolu dahil olmak üzere davanın her aşamasında müdahale bulunabileceğini göstermiştir. Danıştay'ın bazı kararlarında ise kanun yolları aşamasında müdahalenin mümkün olmadığı kabul edilmekle beraber bozma kararı verilerek dosyanın ilk derece mahkemesi tarafından yeniden incelenmesi aşamasında davaya müdahalenin mümkün olduğuna hükmedilmiştir. [2]

2.2. Davanın Tarafı Olmama

İdari Yargılama Usul Kanunu madde 31'in yaptığı atf üzerine Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda davaya müdahale için üçüncü bir kişinin varlığından bahsedilmektedir. Buna göre davanın tarafları dışındaki üçüncü bir kişi müdahil sıfatına sahip olabilecektir.

2.3. Ehliyetli Olma

Davaya müdahale talebinde bulunacak üçüncü kişinin davanın tarafı gibi taraf ve dava ehliyetine sahip olması gerekmektedir. İYUK madde 14/3 uyarınca idari yargıda davalar öncelikle ehliyet yönünden değerlendirilmektedir. Sübjektif ehliyet yönünden iptal davalarında davacı yönünden menfaat ihlali, tam yargı davalarında kişisel hakkın doğrudan zarar görmüş olma şartları aranmaktadır. [3] Objektif ehliyet yönünden ise HMK madde 50'de medeni haklardan yararlanma ehliyetine sahip olanların davada taraf ehliyetine sahip oldukları hüküm altına alınmıştır. Asli müdahalenin söz konusu olduğu halde müdahale talebinde bulunan üçüncü kişinin hem objektif hem de sübjektif dava ehliyetinin bulunması gerekmektedir. Aksi halde asli müdahilin davasının ehliyet yönünden reddi söz konusu olacaktır.

2.4. Hukuki Yararının Olması

Davaya müdahale kurumunda hukuki yarar asli müdahale ve ferî müdahale

hallerinde farklılaşır. Bu farklılık, ferî müdahalenin söz konusu olduğu halde ferî müdahilin lehine müdahalede bulunmak istediği tarafın davayı kazanmasında hukuki yararının olması gerekirken asli müdahalede, her davada aranan koşullardan biri olan hukuki yarar aranmaktadır. Asli müdahalede doğrudan doğruya iptali istenen işlemde ve veya tazmine konu işlem veya eylem üzerinde hak sahibi olunması gerekir. Ferî müdahale için iptali istenen işlem ve veya tazmine konu işlem veya eylem üzerinde doğrudan bir menfaatinin bulunmaması, yani ayrı bir iptal veya tam yargı davası açma hakkında sahip olmaması gerekir. [4]

3- Müdahale Usulü

Davaya müdahale, müdahilin dava konusu uyuşmazlık ile menfaat ilgisini ortaya koyduğu ve kimin yanında müdahale talebinde bulunduğunu gösterir dilekçeyi mahkemesine sunması ile yapılmaktadır. Mahkeme müdahale talebi değerlendirilmeli ve bir talep bir sonuca bağlanmalıdır. Müdahale talebinin bir sonuca bağlanmadan esas hakkında karar verilmesi bozma sebebidir. Zira bu halde müdahale talebinde bulunan kişinin mahkemeye erişim hakkı ve hukuki dinlenilme hakkı zedelenmiş olacaktır.

Danıştay 14. Dairesi'nin 2016/8613 E., 2018/3810 K. ve 17.05.2018 tarihli kararında *"Bu durumda; her ne kadar K2 tarafından ıslah yoluyla davaya katılma istemli müdahale dilekçesi verilmişse de, bahsi geçen ıslah isteminin gerçek anlamda kanuni tanımındaki ıslah istemi olmadığı zira ıslah isteminin sadece davanın taraflarınca ve dava konusu miktara ilişkin olarak yapılabileceği, Mahkemeye verilen dilekçe ile K2'nin nihai amacının davaya "müdahale" talebi olarak değerlendirilmesi gerektiği, bu müdahale dilekçesinin taraflara tebliği ile müdahale istemi hakkında taraflara itirazda bulunabilmeleri için bir süre tanınarak, müdahale istemi hakkında ayrıca bir karar verilmesi gerekirken; müdahale istemi karara bağlanmadan işin esası incelenerek verilen temyize konu İdare Mahkemesi kararında usul hükümlerine uyarlık bulunmamaktadır."* [5] şeklinde hüküm kurmuş ve müdahale talebi hakkında karar verilmeden esas hakkında karar verilmesini bozma sebebi kabul edilmiştir.

4- Davaya Müdahalenin Sonuçları ve Müdahilin Hak ve Yetkileri

4.1. Davaya Müdahalenin Sonuçları

Hukuk Muhakemeleri Kanunu madde 68/2'de *"Mahkeme katıldığı noktadan itibaren taraflara bildirilen işlemleri müdahile de tebliğ eder."* hükmü yer almaktadır. Hükme göre müdahil davaya katıldığı andan itibaren yargılama faaliyetiyle ilgili olarak taraflara yapılan bütün bildirimlerin müdahile yapılması gerekir. Konuya ilişkin Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun 2021/4 Esas, 2023/1 Karar sayılı kararı 25 Mayıs 2023 tarihli kararda müdahilin yanında katıldığı tarafın kanun yollarına başvurmaması halinde, tek başına kanun yoluna başvurup başvuramayacağı konusunda farklı kararlar ile ilgili Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, T.C. Anayasası, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu ile 2575 sayılı Danıştay Kanunu'nun ilgili hükümlerine yer verilmiştir.

Anılan karar ise *"İdari yargının kendine özgü özellikleri göz önüne alınarak konu değerlendirildiğinde, Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile tarafın işlem ve açıklamalarına aykırı olmayan her türlü usul işlemini yapma hakkı tanınan müdahilin, yanında katıldığı taraf hakkında verilen karara karşı tek başına kanun yollarına başvurabilmesinin, adil yargılanma hakkının temini bakımından gerekli olduğu neticesine ulaşılmıştır."*

Öte yandan söz konusu düzenlemeler, yanında davaya katıldığı tarafın davadan ya da temyizden feragati veya vazgeçmesi yahut davayı kabul etmesi gibi aksi yöndeki iradesinin varlığı halinde müdahilin kanun yollarına başvurmasına engel teşkil etmektedir. Yani müdahilin, tarafın aksi yönde iradesinin varlığı halinde, bu iradeye aykırı ve bu iradeyle çelişen bir işlem yaparak kanun yollarına başvurma olanağı bulunmamaktadır. Bu itibarla üçüncü kişinin davaya katılması konusunda İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 31. maddesinin yollaması nedeniyle uygulanan Hukuk Muhakemeleri Kanunu'ndaki düzenlemeler uyarınca müdahilin, yanında katıldığı tarafın işlem veya açıklamalarına aykırı olmadığı sürece, karara karşı tek başına kanun yollarına başvurabileceği sonucuna varılmıştır."

Ayrıca müdahilin tek başına yapmış olduğu kanun yolu başvurusuna ilişkin dilekçenin ilgili yargı merciince yanında katıldığı tarafa da tebliğ edilmesi ve söz konusu tarafın bilgisine sunularak kanun yolu aşamasından haberdar edilmesi gerekmektedir." [6] şeklindedir.

Bahse konu kararda müdahilin, yanında katıldığı tarafın kanun yollarına başvurması halinde, onun işlem ve açıklamalarına açıkça aykırı olmamak şartıyla tek başına kanun yollarına başvurabileceği ve ilgili yargı merciince başvuru dilekçesinin yanında katıldığı tarafa tebliğ edilmesi gerektiği yönünde içtihadın birleştirilmesine karar verilmiştir.

4.2. Müdahilin Hak ve Yetkileri

Asli müdahale davası müdahil olunan davadan ayrı bir dava olarak görüldüğünden asli müdahil davadaki bütün hak ve yetkilere sahip olup kullanabilmektedir.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu uyarınca ferî müdahil davanın tarafı olmayıp dava sonucunda verilen karar taraflar adına verilir ve müdahil adına karar verilmez. Ferî müdahil müdahale talebinde bulunduğu taraf lehine olan bütün işlemleri yapabilir. Ancak davada yalnızca taraflarca yapılması öngörülen usuli işlemleri yapmamaktadır.

Usuli işlemlere örnek olarak ferî müdahil, davadan feragat edemez, islah ve yargılamanın yenilenmesi taleplerinde bulunmaz. Bunlarla birlikte keşif ve bilirkişi talebinde de bulunamayacaktır.

Ancak davaya katılma müessesesinin amacı; üçüncü kişilerin başkaları arasında görülmekte olan davanın sonuçlarından etkilenecek haklarının korunması olduğundan, müdahilin lehine katıldığı tarafın işlem ve açıklamalarına aykırı olmayan her türlü usul işlemleri de yapabilmektedir.

Bu bakımdan ferî müdahil yanında davaya katıldığı taraf kanun yoluna başvurmasa dahi yanında davaya katıldığı taraf işlemlerine aykırı ve işlemler ile çelişmeyen işlem yapmak kaydıyla tek başına kanun yoluna başvurabilir.

Danıştay içtihatlarında bu konuda yerleşik bir içtihat olmamasına karşın öğretide ferî müdahilin tek başına kanun yoluna başvurması gerektiği konusunda birlik bulunmaktadır.

Öte yandan İdari Yargılama Usulü Kanununun 31. maddesi ile Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa yapılan atfı sonucu ferî müdahaleye ilişkin hükümler idari davaların özelliklerine uygun şekilde yorumlanmalıdır. Bu gerekçelerle, uygulamada da artık ferî müdahilin tek başına hükmü temyiz edebileceği kabul edilmektedir. Ferî müdahil asıl tarafın yardımcısıdır.

Bunun anlamı ferî müdahilin yanında katıldığı tarafın davayı kazanması için tarafa, iddia ve savunmasının ileri sürülmesinde, delil göstermesinde ve kanun yoluna başvurulmasında yardımcı olmasıdır. Asıl tarafın süresi içerisinde temyiz yoluna başvurmaması, hareketsiz kalması ferî müdahilin tek başına hükmü temyiz edememesi anlamına gelmez. [7]

Asıl tarafın yapmayı ihmal ettiği işlemleri de yapabileceği doktrinde kabul edilmektedir. Danıştay 6. Dairesi'nin 2017/915 E., 2017/2574 K. ve 12.04.2017 tarihli kararında *"Taraflardan birinin istinaf safhasında sunduğu bir dilekçenin bir gerekçe olmaksızın reddedilmesi ya da incelenmemiş olması adil yargılanma hakkının bir alt başlığı olan mahkemeye erişim hakkına da aykırı düşmektedir."*

Bu nedenle, davanın konusunun müdahilin sahip olduğu hak ya da şey olduğu hallerde müdahilin tek başına kanun yollarına başvurabileceğinin kabulü gerekir. Bu durumda müdahil tarafından yapılan istinaf başvurusunun da bu kapsamda olduğu görüldüğünden, davanın tarafı olan davalı idarelerce istinaf yoluna başvurulmamış olması sebebiyle tek başına yaptığı istinaf başvurusunun incelenmesine olanak bulunmadığı gerekçesiyle davalı yanında yer alan müdahilin istinaf başvurusunun incelenmeksizin reddine karar verilmesinde hukuki isabet görülmemiştir." [8] şeklinde karar verilerek müdahilin kanun yoluna başvurusunun incelenmeksizin reddine karar verilmesinde hukuki isabet görülmemiş ve kararın bozulmasına hükmedilmiştir.

5- Sonuç

İdari yargıda davaya müdahale kurumu, İdari Yargılama Usul Kanunu'nda düzenlenmemiştir. İYUK müdahale kurumuna ilişkin atf yapmış ve devamında birçok sorun da beraberinde gelmiştir.

Hak arama hürriyeti, hukuki dinlenilme hakkı gibi temel haklar, davaya müdahale kurumunun idari yargının özellikleri de gözetilerek İdari Yargılama Usul Kanunu'nda düzenlenmediğinden ihlale açık bir haldedir.

Unutulmamalıdır ki idari yargıda hukuk yargılamasından farklı olarak re'sen araştırma ilkesi uygulanmakta olup taraflarca getirme ilkesinin esas olduğu medeni yargıya ilişkin hükümlerin idari yargıda uygulanması adil yargılanma hakkı başta olmak üzere birçok hakka halel getirme tehdidi ile karşı karşıyadır.

Davaya müdahale konusunun HMK'ya atf yapılarak uygulanması yerine idari yargılamanın özellikleri de göz önüne alınarak İYUK'ta düzenlenmesi doktrinde yer alan tartışmalara son verecek ve yargı içtihatlarında birlik oluşmasını sağlayacaktır.

Detaylı Bilgi için;
[Stj. Av. Ebru Erkmen](mailto:info@ozgunlaw.com)
info@ozgunlaw.com

Kaynakça:

1. Mehmet Tosun, Emre Tan "İdari Yargıda Davaya Müdahale (Uygulama ve Teori Açısından İnceleme), Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, 2015, S.5
2. Yasin, Melikşah "İdari Yargılama Usulünde Davaya Müdahale" İÜHF, S.1-2, 2011
3. Mehmet Tosun, Emre Tan "İdari Yargıda Davaya Müdahale (Uygulama ve Teori Açısından İnceleme), Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, 2015, S.5
4. Mehmet Tosun, Emre Tan "İdari Yargıda Davaya Müdahale (Uygulama ve Teori Açısından İnceleme), Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, 2015, S.5
5. Danıştay 14. Dairesi'nin 2016/8613 E., 2018/3810 K. ve 17.05.2018 tarihli kararı
6. Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulunca 2003/512 E., 2003/738 K. ve 16.10.2003 tarihli kararı
7. Pekcanitez, Hakan, "İdari Yargıda Ferî Müdahil Hükmü Tek Başına Temyiz Edebilir Mi? (Karar Tahlili)", DEÜHF
8. Danıştay 6. Dairesi'nin 2017/915 E., 2017/2574 K. ve 12.04.2017 tarihli kararı

REKABET HUKUKUNDA YIKICI FİYAT BELİRLEME

Genel Olarak Yıkıcı Fiyatlandırma

4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 6. maddesinde bir veya birden fazla teşebbüsün ülkenin bütününde ya da bir bölümünde bir mal veya hizmet piyasasındaki hâkim durumunu tek başına yahut başkaları ile yapacağı anlaşmalar ya da birlikte davranışlar ile kötüye kullanması yasaklanmakta ve aynı maddenin ikinci fıkrasında örnek niteliğinde bazı kötüye kullanma halleri sayılmaktadır.

İlgili madde kapsamında sayılan haller;

a) Ticari faaliyet alanına başka bir teşebbüsün girmesine doğrudan veya dolaylı olarak engel olunması ya da rakiplerin piyasadaki faaliyetlerinin zorlaştırılmasını amaçlayan eylemler,

b) Eşit durumdaki alıcılara aynı ve eşit hak, yükümlülük ve edimler için farklı şartları sürerek, doğrudan veya dolaylı olarak ayırmacılık yapılması,

c) Bir mal veya hizmetle birlikte, diğer mal veya hizmetin satın alınmasını veya aracı teşebbüsler durumundaki alıcıların talep ettiği bir malın veya hizmetin, diğer bir mal veya hizmetin de alıcı tarafından teşhiri şartına bağlanması ya da satın alınan bir malın belirli bir fiyatın altında satılması gibi tekrar satış halinde alım satım şartlarına ilişkin sınırlamalar getirilmesi,

d) Belirli bir piyasadaki hâkimiyetin yaratmış olduğu finansal, teknolojik ve ticari avantajlardan yararlanarak başka bir mal veya hizmet piyasasındaki rekabet koşullarını bozmayı amaçlayan eylemler,

e) Tüketicinin zararına olarak üretimin, pazarlamanın ya da teknik gelişmenin kısıtlanması,

şeklinde olmakla birlikte, bu haller sınırlı sayıda olmayıp; hâkim durumdaki teşebbüslerin, eylemleri ile rekabetin kısıtlanmasına yol açmaya yönelik bütün davranışları 6. madde kapsamında değerlendirilmektedir.

Kanun'un 6. maddesinin uygulanmasında bir teşebbüsün hâkim durumda olması tek başına ihlal olarak değerlendirilmemekte ve teşebbüslerin kendi iç etkinlikleri sonucu rekabette ön plana çıkmalarına imkân tanınmaktadır. Bununla birlikte, hâkim durumdaki teşebbüslerin sahip oldukları pazar gücünün avantajından faydalanarak gerçekleştirdikleri tüketici refahını azaltıcı nitelikteki eylemleri Kanun tarafından yasaklanmaktadır. Bu itibarla, hâkim durumdaki teşebbüslerin, eylemleri ile rekabetin kısıtlanmasına yol açmama şeklinde "özel sorumluluğu"nun bulunduğu kabul edilmektedir. [1] Makalemizin konusunu oluşturan yıkıcı fiyat belirleme de 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesi kapsamında yer almakta olup, yıkıcı fiyat uygulaması "iktisadi üstünlüğe dayanan bir teşebbüsün, hasat yapma niyetiyle maliyet altında satış yaparak rakiplerini etkisizleştirme girişimi" olarak tanımlanmaktadır.

Bu kapsamda yıkıcı fiyat, hâkim durumdaki bir teşebbüsün pazar gücünü korumak veya arttırmak üzere mevcut veya potansiyel rakiplerinden birini veya daha fazlasını piyasa dışına çıkarmak ya da rakibin rekabetçi davranışını engellemek için kısa vadede maliyetinin altında satış fiyatı

belirleyerek zarar etmeyi göze aldığı rekabet karşıtı bir fiyatlama stratejisidir.

Yıkıcı fiyat uygulamasında, her ne kadar kısa dönemde tüketiciler düşük fiyatlardan faydalansa da, rekabetin kısıtlanması orta veya uzun dönemde yüksek fiyatlar, düşük kalite ve tüketici tercihlerinin azalması gibi istenmeyen sonuçlar doğurabilmektedir. [2]

Uygulamada yıkıcı fiyat stratejisi;

- piyasa dışına itmek veya fiyat kırma eğilimlerini bastırmak amacıyla mevcut rakiplere karşı,
- yeni firmaları piyasaya girmekten caydırmak potansiyel rakiplere karşı,

uygulanabilmektedir. [3]

Bu kapsamda, rekabete uygun olarak fiyat indirimini yapılması ile yıkıcı fiyatlandırma arasındaki temel fark; fiyatların suni bir şekilde düşürülerek etkin olan rakiplerin kasıtlı olarak piyasa dışına itilmesidir.

Yıkıcı fiyatlandırmanın dört unsuru bulunmaktadır:

1- İktisadi Üstünlük:

Bir teşebbüsün rekabeti kısıtlayabilmesi veya bozabilmesi için rakiplerine oranla sahip olduğu bir üstünlüğün veya avantajın olması gerekmektedir. Yani ilgili teşebbüs, söz konusu ürün pazarında piyasada hâkim konumda olmalıdır.

Hâkim durum kavramı, 4054 sayılı Kanun'un 3. maddesinde; "Belirli bir piyasadaki bir veya birden fazla teşebbüsün, rakipleri ve müşterilerinden bağımsız hareket ederek fiyat, arz, üretim ve dağıtım miktarı gibi ekonomik parametreleri belirleyebilme gücü" olarak tanımlanmıştır. Bu durum ABD hukukunda "tekel gücü", ülkemizde ve AB'de ise "hâkim durum" veya daha genel olarak "pazar gücü" kavramlarıyla ifade edilmektedir.

Bir teşebbüsün hâkim durumda olup olmadığının değerlendirilebilmesi için öncelikle ilgili pazarın (veya pazarların) tanımlanması gerekmektedir.

İlgili pazar tanımı, incelenen teşebbüsün, söz konusu pazarda rekabetçi baskılardan belirgin şekilde bağımsız davranma gücünün bulunup bulunmadığına yönelik yapılacak değerlendirmelerin temelini oluşturmaktadır. İlgili pazar tespitinin, “ürün” ve “coğrafi bölge” olmak üzere iki boyutu vardır.

12.08.1997 tarih ve 23078 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 1997/1 sayılı Rekabet Kurulu’ndan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ’in 4’üncü maddesinde ilgili ürün ve ilgili coğrafi pazar tanımlarına yer verilmiştir. [4]

1997/1 sayılı Tebliğ’de ilgili ürün pazarının tespitinde aşağıdaki unsurların dikkate alınacağı belirtilmektedir:

“İlgili ürün pazarının tespitinde, birleşme veya devralma konusu olan mal veya hizmetlerle, tüketicinin gözünde fiyatı, kullanım amaçları ve nitelikleri bakımından aynı sayılan mal veya hizmetlerden oluşan pazar dikkate alınır; tespit edilen pazarı etkileyebilecek diğer unsurlar da değerlendirilir.”

1997/1 sayılı Tebliğ’deki ilgili coğrafi pazar tanımı ise aşağıdaki gibidir:

“Coğrafi pazar, teşebbüslerin mal ve hizmetlerinin arz ve talebi konusunda faaliyet gösterdikleri, rekabet koşullarının yeterli derecede homojen ve özellikle rekabet koşulları komşu bölgelerden hissedilir derecede farklı olduğu için bu bölgelerden kolayca ayrılabilen bölgelerdir.”

Bu tanımlar çerçevesinde belirlenen pazarda, rekabetçi baskılardan belirgin şekilde bağımsız davranma gücüne sahip olan bir teşebbüsün, hâkim durumda bulunduğu kabul edilmektedir.

Nitekim rekabetçi baskılardan bağımsız davranabilen bir teşebbüs, fiyatlarını kârlı bir şekilde rekabetçi düzeyin üzerine çıkarabilme ve belirli bir süre boyunca bu düzeyde sürdürebilme imkânına sahiptir.

Hâkim durum tespiti bakımından söz konusu süre, incelenen ürünün ve pazarın özelliklerine göre değişebilmekle beraber genellikle iki yıllık sürenin yeterli olacağı kabul edilmektedir. [5]

2- Olağan dışı düşük fiyat:

Bu ifade ile gerçek maliyet altında satış yapılması kastedilmektedir.

Eğer hâkim firmanın uyguladığı fiyat indirimini, ilgili firmanın ilgili ürün pazarındaki kârlılığını sürdürmesine engel oluşturmayacaksa yıkıcı fiyatlandırmadan söz edilemeyecektir.

“Kurul’un yıkıcı fiyat analizinin ilk aşamasını hâkim durumdaki teşebbüsün fiyatlarla davranışı ile kısa dönemde feragatte bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi oluşturmaktadır.

Bu kapsamda Kurul, hâkim durumdaki teşebbüsün incelenen davranışı sonucunda, aslında kaçınılabilecek olmasına karşın zarar ettiğinin tespitinde, uygun bir başlangıç noktası olarak ortalama kaçınılabilir maliyet ölçütünü (OKM) kullanılabilmektedir.

Hâkim durumdaki bir teşebbüs, üretiminin tamamı veya bir kısmı için ortalama kaçınılabilir maliyetin altında bir fiyat uyguladığı takdirde, söz konusu üretimi gerçekleştirilmeyerek kaçınılabileceği bir zarara katlanmaktadır. Dolayısıyla ortalama kaçınılabilir maliyeti karşılayamamak, hâkim durumdaki teşebbüsün kısa vadede feragatte bulunduğu ve eşit etkinlikteki bir rakibin zarar etmeden hedeflenen müşterilere hizmet edemeyeceğine işaret etmektedir.

Yıkıcı fiyat değerlendirmesinde, ilgili pazarın koşulları dikkate alınarak bazı istisnai durumlarda Kurul tarafından kullanılması muhtemel diğer bir maliyet ölçütü ise uzun dönem ortalama artan maliyet (UDOAM)’tir.

Uzun dönem ortalama artan maliyetin, maliyet ölçütü olarak kullanıldığı durumlarda, ilgili maliyeti karşılayamamak hâkim durumdaki teşebbüsün söz konusu mal veya hizmetin üretilmesine ilişkin tüm maliyetleri geri almadığını ve pazarın eşit etkinlikteki bir rakibe kapatılabileceğini göstermektedir.

Fiyatın uzun dönem ortalama artan maliyetin üzerinde olduğu durumlarda eşit etkinlikteki rakipler zarara katlanmadan faaliyetlerine devam edebileceklerinden bu durumda hâkim durumdaki teşebbüsün davranışı yıkıcı fiyatlama olarak değerlendirilmeyecektir.” [6]

3- Niyet:

Hâkim firma tarafından uygulanan düşük fiyat politikasının, rakibi piyasa dışında bırakma amacıyla uygulanması gerekmektedir.

Bu kapsamda yıkıcı fiyat tespitinde, fiyatın maliyetin altında olması yeterli görülmemekte, bu fiyat politikasının rakibi piyasa dışında bırakma amacıyla uygulanıp uygulanmadığı özellikle değerlendirilmektedir.

Yıkıcı fiyat belirleme kapsamında, ilgili fiyat politikasının rakibi piyasa dışında bırakma niyetini içermesi gerekmekte olup; bir işletmecinin farklı coğrafyalardaki piyasalarda faaliyet gösterirken fiyat indirimlerini yalnızca rekabetle karşılaştığı piyasada yapması kötü niyet göstergesi olarak görülmektedir.

Bu kapsamda hâkim firma tarafından uygulanan fiyat indiriminin, bölgesel olarak mı yoksa bütün olarak (faaliyet gösterilen tüm coğrafyalar) mı uygulandığı hususu, firmanın niyetinin tespit edilmesi açısından oldukça önem arz etmektedir.

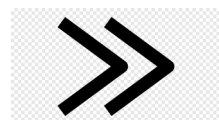
4- Hasat (Getiri):

Yıkıcı fiyatlandırmadan bahsedilebilmesi için; hâkim firma tarafından, önce fiyatların düşürülerek rakiplerin etkisizleştirilmesi veya piyasa dışı bırakılması, rakipler gereği kadar zayıfladıktan veya saf dışı kaldıktan sonra ise, fiyatların tekrar yükseltilecek yıkıcı fiyat uygulanan dönemdeki kayıpların telafi edilmesi gerekmektedir. Yıkıcı fiyat uygulamasının nihai amacı, fiyat kırarak rakipleri etkisizleştirdikten sonra fiyatları tekrar yükseltmektir.

Bu kapsamda, yıkıcı fiyat belirleme iddiasında düşük fiyat olgusunun yalnızca kısa bir dönem için söz konusu olması gerekmekte ve uzun dönemi kapsayan fiyat düşüklüğü ise yıkıcı fiyatlandırmadan hariç tutulmaktadır.

Bu itibarla, hâkim firma tarafından yapılan fiyat indiriminin kısa vadeli mi yoksa uzun vadeli mi olarak yapıldığı hususu da yıkıcı fiyatlandırma tespiti açısından önem arz etmektedir.

Yıkıcı fiyatlandırmanın söz konusu olabilmesi için bu sayılan dört unsurun aynı anda bulunması gerekmektedir, yalnızca bir unsurun dahi eksik olması halinde yıkıcı fiyat uygulamasından bahsedilemeyecektir.

Nitekim Rekabet Kurulu'nun konuya ilişkin 10-45/811-269 K. sayılı 24.06.2010 tarihli kararı;

"Yıkıcı fiyat uygulaması, 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesi kapsamında hâkim durumun kötüye kullanılması olarak değerlendirilmektedir.

Yıkıcı fiyat uygulaması "İktisadi üstünlüğe dayanan bir teşebbüsün, hasat yapma niyetiyle maliyet altında satış yaparak rakiplerini etkisizleştirme girişimi" olarak tanımlanmaktadır.

Yıkıcı fiyat uygulamasının dört unsuru bulunmaktadır:

İktisadi Üstünlük: Genel olarak bir teşebbüsün rekabeti kısıtlayabilmesi veya bozabilmesi için rakiplerine oranla sahip olduğu bir üstünlüğün veya avantajın olması gerektiği kabul edilmektedir.

Bu durum ABD hukukunda "tekel gücü", ülkemizde ve AB'de ise "hâkim durum" veya daha genel olarak "pazar gücü" kavramlarıyla ifade edilmektedir.

Olağan dışı düşük fiyat: Bu ifade ile maliyet altında satış kastedilmektedir. Eğer fiyat indirimi firmanın ilgili ürün pazarındaki karlılığını sürdürmesine engel oluşturmayacaksa yıkıcı fiyat söz konusu değildir.

Niyet: Yıkıcı fiyat tespitinde, fiyatın maliyetin altında olması yeterli görülmemekte, bu fiyat politikasının rakibi piyasa dışında bırakma amacıyla uygulanıp uygulanmadığı önem kazanmaktadır.

Hasat: Yıkıcı fiyat uygulamasının nihai amacı, fiyat kırarak rakipleri etkisizleştirdikten sonra fiyatları tekrar yükseltmektir. ABD uygulamalarında yıkıcı fiyat tespiti için hasatın olabirliğinin gösterilmesi gereklidir.

Brooke Kararında (509 U.S. 223) Yüksek Mahkeme

"Hasatın olabilmesi için düşük fiyat uygulamasının rakipler üzerinde istenen etkiyi göstermesiyle, bir başka deyişle pazar dışına itilmesiyle yıkıcı fiyat uygulayan firmanın fiyatı uygulama öncesindeki seviyenin çok üzerine çıkartabilmesi gerekir" yorumunda bulunmuştur.

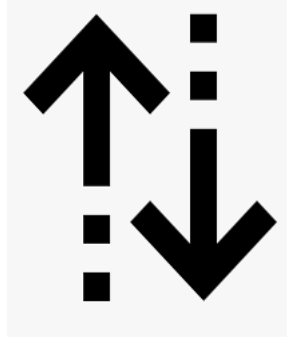
Böylece yıkıcı fiyat için maliyetin altında satış yetmemekte; yıkıcının, yıkıcı fiyat uyguladığı dönemdeki kayıplarının telafi edilebilmesi şartı da aranmaktadır.

Yıkıcı fiyat uygulamasının oluştuğunun kabul edilebilmesi için yukarıda sayılan dört unsur bir arada gerçekleşmelidir. Diğer bir ifadeyle, eğer yukarıda sayılan dört unsurdan herhangi birinin varlığı gösterilemiyorsa yıkıcı fiyat yoluyla hâkim durumun kötüye kullanıldığı savının reddedilmesi gerekmekte, ayrıca tek tek her bir unsurun değerlendirilmesine ihtiyaç bulunmamaktadır."

şekindedir. [7]

Bununla birlikte, yıkıcı fiyat yoluyla rekabet karşıtı piyasa kapamanın tespitinde, rakiplerin pazardan fiilen çıkmış olması bir zorunluluk değildir.

Hâkim durumdaki teşebbüsün rakibinin kendisiyle etkin bir şekilde rekabet etmesini engellemeyi ve bu şekilde rakibini tamamen piyasa dışına itmek yerine onun da kendi fiyat uygulamasını takip etmesini sağlamayı tercih etmesi ihtimali de göz önünde bulundurulmaktadır.

Yıkıcı Fiyatlandırma Yaptırım Uygulamaları

4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un "İdari Para Cezası" başlıklı 16. maddesi gereğince, yıkıcı fiyatlandırmada bulunduğu tespit edilen firmalara; ceza verilecek teşebbüs ile teşebbüs birlikleri veya bu birliklerin üyelerinin nihai karardan bir önceki mali yıl sonunda oluşan veya bunun hesaplanması mümkün olmazsa nihai karar tarihine en yakın mali yıl sonunda oluşan ve Kurul tarafından saptanacak olan yıllık gayri safi gelirlerinin yüzde onuna kadar idarî para cezası verilir.

Kurul, işbu idarî para cezasına karar verirken, 30/3/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanununun 17'nci maddesinin ikinci fıkrası bağlamında, ihlalin tekrerrüü, süresi, teşebbüs veya teşebbüs birlikleri-

nin piyasadaki gücü, ihlalin gerçekleşmesindeki belirleyici etkisi, verilen taahhütlere uyup uymaması, incelemeye yardımcı olup olmaması, gerçekleşen veya gerçekleşmesi muhtemel zararın ağırlığı gibi hususları dikkate almak durumundadır.

Bunun yanında, tespit edilen ihlalde belirleyici etkisi saptanan teşebbüs veya teşebbüs birliği yöneticilerine ya da çalışanlarına da, ayrıca teşebbüs veya teşebbüs birliğine verilen cezanın yüzde beşine kadar idarî para cezası verilir.

Öte yandan, tespit edilen kanuna aykırılığın ortaya çıkarılması amacıyla Kurumla aktif iş birliği yapan teşebbüs ya da teşebbüs birlikleri veya bunların yöneticileri ve çalışanlarına, iş birliğinin niteliği, etkinliği ve zamanlaması dikkate alınarak ve gerekçesi açık bir şekilde gösterilmek suretiyle yukarıda belirtilen cezalar verilmeyebilir veya bu fıkralara göre verilecek cezalarda indirim yapılabilir.

Bu konuda Kurulun, gerekçelendirmek kaydıyla takdir yetkisi bulunmaktadır.

Detaylı Bilgi için;
[Av. Beyza Nur Göksel](mailto:info@ozgunlaw.com)
info@ozgunlaw.com

Kaynakça:

1. Danıştay 10. Dairesi'nin 2001/355 E., 2003/4245 K. sayılı Cine 5 kararı ile Rekabet Kurulu'nun 05-80/1106-317 sayılı Karboga kararı
2. Rekabet Kurumu "Rekabet Terimleri Sözlüğü"
- 3.Ekdi, Barış, "Rekabet Hukuku Açısından Yıkıcı Fiyat Uygulaması", Rekabet Dergisi sf. 7
4. Rekabet Kurumu, "İlgili Pazarın Tanımlanmasına İlişkin Kılavuz"
- 5.Rekabet Kurumu, "Hâkim Durumdaki Teşebbüslerin Dışlayıcı Kötüye Kullanma Niteliğindeki Davranışlarının Değerlendirilmesine İlişkin Kılavuz"
6. Rekabet Kurumu, "Hâkim Durumdaki Teşebbüslerin Dışlayıcı Kötüye Kullanma Niteliğindeki Davranışlarının Değerlendirilmesine İlişkin Kılavuz"
7. Rekabet Kurulu'nun 10-45/811-269 K. Sayılı 24.06.2010 Tarihli Kararı

TÜRK TİCARET KANUNU İLE BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN 29 MAYIS 2024 TARİHİNDE RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANDI

Türk Ticaret Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ("Kanun") ile TTK'da aşağıda belirtilen önemli değişiklikler gerçekleştirilmiş olup söz konusu değişiklikler 29.05.2024 tarihli resmî gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Kanun'un 13. maddesi ile birlikte; 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 366'ncı maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "Yönetim kurulu her yıl üyeleri arasından" ibaresi "Yönetim kurulu, üyeleri arasından" şeklinde değiştirilmiştir. Kanun'un 14. maddesi ile birlikte; 6102 sayılı Kanunun 375 inci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi "d) Şube müdürleri hariç olmak üzere müdürlerin ve aynı işleve sahip kişilerin atanmaları ve görevden alınmaları." şeklinde değiştirilmiştir.

Kanun'un 15. maddesi ile birlikte; 6102 sayılı Kanunun 392'nci maddesinin yedinci fıkrasına aşağıdaki cümleler eklenmiştir. "İstemin uygun görülmesi hâlinde çağrı, yönetim kurulu başkanınca yapılır. Ancak yönetim kurulu üyelerinin çoğunluğunun yazılı istemi üzerine, yönetim kurulu başkanı yönetim kurulunu istemin kendisine ulaştığı tarihten itibaren en geç otuz gün içinde yapılacak şekilde toplantıya çağırarak zorundadır. Bu süre içinde yönetim kurulu toplantıya çağırılmadığı veya yönetim kurulu başkanı ya da başkan vekiline ulaşılmadığı hâllerde, çağrı doğrudan istem sahiplerince yapılabilir. Çağrı üzerine yapılacak toplantılarda toplantı ve karar nisapları hakkında 390 inci maddenin birinci fıkrası uygulanır. Esas sözleşmede yönetim kurulunun toplantıya çağırılmasına ilişkin farklı bir usul belirlenebilir."

Kanun'un 17. Maddesinde ise 6102 sayılı Kanuna aşağıdaki 15 numaralı geçici madde eklenmiştir.

"(1) Sermayeleri en az sermaye tutarının altında olan anonim ve limited şirketler, sermayelerini 31/12/2026 tarihine kadar 332'nci ve 580 inci maddelerde öngörülen tutarlara yükseltirler, aksi halde infisah etmiş sayılırlar. Çıkarılmış sermayesi en az iki yüz elli bin Türk lirası olan kayıtlı sermaye sistemini kabul etmiş bulunan halka açık olmayan anonim şirketler ise başlangıç sermayeleri ile çıkarılmış sermayelerini anılan tarihe kadar beş yüz bin Türk lirasına yükseltmedikleri takdirde, bu sistemden çıkmış sayılırlar.

(2) Sermayenin 332'nci ve 580 inci maddelerde öngörülen tutarlara yükseltilmesi için yapılacak genel kurul toplantılarında toplantı nisabı aranmaz, kararlar toplantıda mevcut oyların çoğunluğu ile alınır ve bu kararlar aleyhine imtiyaz kullanılmaz."

Kaynak: <https://www.resmigazete.gov.tr/29.05.2024>

KISA ÇALIŞMA VE KISA ÇALIŞMA ÖDENEĞİNE İLİŞKİN USUL VE ESASLAR HAKKINDA YÖNETMELİK YAYIMLANDI

11 Haziran 2024 tarihli ve 32573 sayılı Resmî Gazete'de Kısa Çalışma ve Kısa Çalışma Ödeneğine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik ("Yönetmelik") yayımlandı. Yayımlanan Yönetmelik ile genel ekonomik, sektörel veya bölgesel kriz ile zorlayıcı sebeplerle, işyerindeki haftalık çalışma sürelerinin geçici olarak önemli ölçüde azaltılması veya faaliyetin tamamen veya kısmen durdurulması halinde sigortalılara kısa çalışma ödeneği ödenmesine ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir.

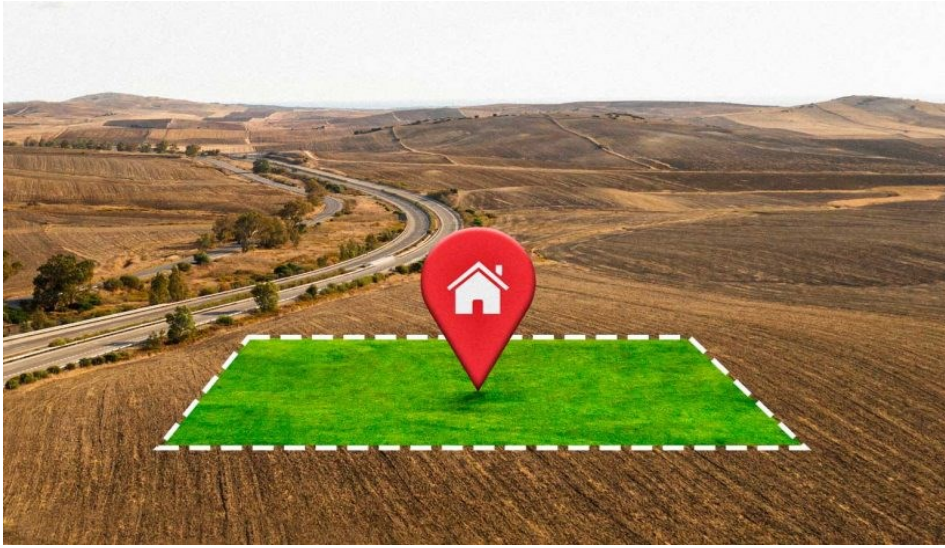
Yönetmelik ile getirilen değişiklikler uyarınca;

- Yönetmelik uyarınca daha önceki yönetmelik içeriğinde yer verilmemiş olan "sektörel kriz", "bölgesel kriz" yanında "genel salgın hali" de kısa çalışma ödeneği ödenebilecek durumlar kapsamına alınmış ve ilgili Yönetmeliğin "Tanımlar" başlıklı 3. maddesinde detaylı tanıma yer verilmiştir.
- İşveren tarafından talep edilecek kısa çalışma süreye bağlanmıştır. Yönetmelik uyarınca kısa çalışma döneminin kısa çalışma başlama tarihi dahil üç ayı geçmeyeceği ve dört haftadan az olamayacağı, işveren tarafından farklı tarihlerde aynı başvuru gerekçesi ile birden fazla kısa çalışma talebinde bulunulması halinde, üç aylık süre ilk talebin kısa çalışma başlangıç tarihinden itibaren hesaplanacağı belirtilmiştir.
- Kısa çalışmaya yönelik talepler Yönetim Kurulu tarafından değerlendirilecek ve Genel ekonomik, sektörel veya bölgesel kriz, genel salgın ile dışsal etkilerden kaynaklanan dönemsel durumlardan ileri gelen zorlayıcı sebeplerin varlığı, işçi ve işveren sendikaları konfederasyonlarının iddia etmesi ya da bu yönde kuvvetli emarenin bulunması halinde Yönetim Kurulunca karara bağlanacaktır.
- Sigortalının kısa çalışma ödeneğinden yararlanabilmesi için kısa çalışma başlama tarihinden önceki son 120 gün hizmet akdine tabi olması ve son 3 yılda en az 450 gün sigortalı olarak çalışıp işsizlik sigortası primi ödemiş olması kriterlerini karşılıyor olması gerekmektedir.
- Yönetmelik kapsamında işverenin kısa çalışmanın erken sona ermesine ilişkin Kurum'a bildirimde bulunmaması veya geç bildiri mi nedeniyle işverenlere yapılmaya devam eden yersiz ödemeler, yasal faizi ile birlikte işverenden tahsil edilecektir.

Yönetmelik uyarınca, kısa çalışma talebinde bulunulması açısından gerekli olan koşullar genişletilerek, kısa çalışma taleplerinin uygunluk tespitine ilişkin değerlendirme süreçleri detaylı biçimde düzenlenmiş olup işbu Yönetmelik 1.03.2024 tarihi itibarıyla geçerli olmak üzere 11.06.2024 tarihinde Resmî Gazetede yayımlanmıştır.

Kaynak: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/yonetmelik/7.5.40836.pdf>

ARSA PAYININ DÜZELTİLMESİ DAVASI

1. Arsa Payı Kavramı ve Belirlenme Şekli

Arsa payı, 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunu'nun tarifler başlıklı 2. maddesinde; "arsanın, bu Kanunda yazılı esasa göre bağımsız bölümlere tahsis edilen ortak mülkiyet paylarına" verilen ad olarak tanımlanmıştır.

Arsa payının bağımsız bölümlere tahsis edilen ortak mülkiyet payı olduğundan hareketle; arsa üzerinde, kat irtifakının veya kat mülkiyetinin kurulmuş olması gerekmektedir.

Arsa payının ne şekilde belirleneceği hususu ise, 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunu'nun 3. Maddesinin 2. fıkrasında "Kat mülkiyeti ve kat irtifakı, bu mülkiyete konu olan anagayrimenkulün bağımsız bölümlerinden her birinin konum ve büyüklüklerine göre hesaplanan değerleri ile oranlı olarak projesinde tahsis edilen arsa payının ortak mülkiyet esaslarına göre açıkça gösterilmesi suretiyle kurulur." denilmek suretiyle hüküm altına alınmıştır.

Ancak belirtmek gerekir ki, arsa payının belirlenmesinde yalnızca bu kanunda yer alan konum ve büyüklük ölçütlerinin yanı sıra, Yargıtay 20. Hukuk Dairesi'nin 2017/2569 E., 2017/6174 K., sayılı 04.07.2017 tarihli kararında;

"Söz konusu işlem yapılırken de, bağımsız bölümlerin cinsi, bulunduğu kat, alanı, ısıtma sistemi, aydınlanması, mimari kullanımı ve konumu, cephesi ve manzarası gibi hususlar değerlendirme için esas alınır; değerlendirmeye esas alınacak

tarihten sonraki imar durumu ile cins ve manzara değişiklikleri, bakım ve onarım çalışmaları sebebiyle meydana gelen değer artış ve eksilmeleri dikkate alınmaz." [1] bağımsız bölümlere ait olan başkaca hususların da esas alınacağı belirtilmiştir.

Ayrıca arsa payı kavramında belirtilmesi gereken bir başka husus, 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunu'nun 5. maddesinin 1. fıkrasında, "Kat mülkiyetinin başkasına devri veya miras yoluyla geçmesi halinde, ona bağlı arsa payı da birlikte geçer; arsa payı, kat mülkiyetinden veya kat irtifakından ayrı olarak devredilemeyeceği gibi, miras yoluyla da geçmez ve başka bir hakla kayıtlanamaz." denilerek kat mülkiyetinin veya kat irtifakının başkasına devredilmesi yahut miras yoluyla geçmesi halinde arsa payının da söz konusu devir yoluyla birlikte yeni malike geçeceği düzenlenmiştir.

Arsa payının oranı ise, ana taşınmazın yönetimi, ortak alanların kullanımı, kamulaştırma noktasında önem arz etmektedir. Zira, 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunu'nun 34. Maddesinin 4. fıkrası;

"Yönetici, kat maliklerinin, hem sayı hem arsa payı bakımından çoğunluğu tarafından atanır." hükmünü amirdir.

Yine aynı Kanun'un 42. maddesinin 1. fıkrası; "Kat malikleri, anagayrimenkulün ortak yerlerinde kendi başlarında bir değişiklik yapamazlar; ortak yerlerin düzgün veya bunları kullanmanın daha rahat ve kolay bir hale konulmasına veya bu yerlerden elde edilecek faydanın çoğaltılmasına

yarıyacak bütün yenilik ve ilaveler, kat maliklerinin sayı ve arsa payı çoğunluğu ile verecekleri karar üzerine yapılır." şeklindedir.

Kat maliklerinin ve kat irtifakı sahiplerinin, ortak yerler üzerindeki haklarını düzenleyen, Kat Mülkiyeti Kanunu'nun 16. maddesi ise;

"Kat malikleri ortak yerlerde kullanma hakkına sahiptirler; bu hakkın genel kömürlük, garaj, teras, çamaşırhane ve çamaşır kurutma alanları gibi yerlerdeki ölçüsü, aksine sözleşme olmadıkça, her kat malikine ait arsa payı ile oranlıdır." şeklindedir.

Anagayrimenkulün arsasıyla birlikte yok olması veya kamulaştırılması ile başlığının altında yer alan 46. maddesinin son fıkrası;

"Anagayrimenkul kamulaştırılırsa, her bağımsız bölümün kamulaştırma bedeli bağlantılı bulunduğu arsa payı ve eklentileri de gözönünde tutularak ayrı ayrı takdir olunur ve o bölümün malikine ödenir." şeklindedir.

Arsa payının kat maliklerine ve kat irtifakı sahiplerine yukarıda bahsedilen çeşitli hakları sağlaması nedeniyle, arsa paylarının usulüne uygun olarak hesaplanmış olması gerekmektedir.

Hatalı şekilde hesaplanan arsa paylarının sonucu olarak kat maliklerinin ve kat irtifaklarının haklarını düzgün kullanamamasına sebebiyet verecektir.

2. Arsa Payının Düzeltilmesi Davası

Arsa payının düzeltilmesi davası 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunu'nun 3. maddesine göre, "Kat mülkiyeti ve kat irtifakı, bu mülkiyete konu olan anagayrimenkulün bağımsız bölümlerinden her birinin konum ve büyüklüklerine göre hesaplanan değerleri ile oranlı olarak projesinde tahsis edilen arsa payının ortak mülkiyet esaslarına göre açıkça gösterilmesi suretiyle kurulur. Arsa paylarının bağımsız bölümlerin payları ile oranlı olarak tahsis edilmediği hallerde, her kat maliki veya kat irtifakı sahibi, arsa paylarının yeniden düzenlenmesi için mahkemeye başvurabilir." ifadesiyle hüküm altına alınmıştır.

Yukarıda izah olunduğu üzere arsa payının belirlenmesinde birden fazla ölçüt bulunmakta olup her daim özen gösterilerek doğru sonuca ulaşılması mümkün olmaktadır.

Ayrıca satışı gerçekleştirilen çoğu bağımsız bölümlerin, arsa payı belirlendikten sonra satılması söz konusu olmaktadır.

Yine bu durumda da yeterli özen gösterilmeden arsa payının belirlenmesi gündeme gelmektedir.

İşte tam bu aşamada arsa payının düzeltilmesi davası ikame edilerek hatalı şekilde belirlenen arsa paylarının düzeltilmesi talep edilebilecektir.

Söz konusu dava, arsa paylarının bağımsız bölümlerin payları ile oranlı olarak belirlenmediği hallerde; her kat maliki/kat irtifakı sahibi ve bu kişilerin kanuni temsilcileri ve yasal mirasçıları tarafından arsa paylarının yeniden düzenlenmesi talebiyle ikame edilebilecektir.

Kanunda söz konusu davayı açabilecek kişilerden kat maliki ve kat irtifakı sahibi sayıldığından, kiracıların bu davayı açabilmesi mümkün olmayacaktır.

Ayrıca belirtmek gerekir ki arsa payının düzeltilmesi davasında, hak düşürücü herhangi bir süre öngörülmemiştir.

Yani arsa payının düzeltilmesi davası, aynı bir dava olup her zaman açılabilir.

Arsa payının düzeltilmesi davasının ikame edilebilmesi için, arsa payının hatalı olarak belirlenmiş olması gerekmektedir.

Yargıtay 5. Hukuk Dairesi'nin 2023/5293 E., 2024/1926 K., sayılı 20.02.2024 tarihli kararında;

"...arsa payı düzenlemesinin yeniden yapılabilmesinin ilk şartı, arsa paylarının bağımsız bölümlerin değerleriyle oransız olarak belirlenmiş olması olup bu hususa dayalı istemlerde mahkeme tüm delilleri değerlendirerek bağımsız bölümün değeri ile bölüme özgülenen arsa payını karşılaştırıp denklik sağlamaya çalışmalıdır." [2] şeklinde hüküm kurulmuştur.

Son olarak Arsa payının düzeltilmesi davasının açılmasındaki görevli mahkeme, 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunu'nun "Görevli Mahkeme" kenar başlıklı ek 1. maddesinde Sulh Hukuk Mahkemeleri olarak belirlenmiştir. Yetkili mahkeme ise 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 12. maddesinin 1. fıkrasına göre; taşınmazın bulunduğu yer mahkemesidir.

3. Sonuç

Arsa payının oranı, ana taşınmazın yönetimi, ortak alanların kullanımı, kamulaştırma noktasında önem arz etmektedir.

Arsa payının kat maliklerine ve kat irtifakı sahiplerine çeşitli hakları sağlaması nedeniyle, arsa paylarının usulüne uygun olarak hesaplanmış olması gerekmektedir.

Hatalı şekilde hesaplanan arsa paylarının sonucu olarak kat maliklerinin ve kat irtifaklarının haklarını düzgün kullanamamasına sebebiyet verecektir.

Bu sebeple; ilgili kat maliki veya kat irtifakı sahibi her zaman Sulh Hukuk Mahkemelerinde, taşınmazın bulunduğu yer mahkemesinde, arsa payının düzeltilmesi davasını ikame edebilecektir.

Detaylı Bilgi için;
[Stj. Av. Umut Alperen Öztürk](mailto:info@ozgunlaw.com)
info@ozgunlaw.com

Kaynakça:

1. Yargıtay 20. Hukuk Dairesi'nin 2017/2569 E., 2017/6174 K., sayılı 04.07.2017 tarihli kararı

2. Yargıtay 5. Hukuk Dairesi'nin 2023/5293 E., 2024/1926 K., sayılı 20.02.2024 tarihli kararı

KANUNDA SÖZ KONUSU DAVAYI AÇABİLECEK KİŞİLERDEN KAT MALİKİ VE KAT İRTİFAKI SAHİBİ SAYILDIĞINDAN, KİRAÇILARIN BU DAVAYI AÇABİLMESİ MÜMKÜN OLMAYACAKTIR.

İŞÇİNİN ALKOL KULLANIMI SEBEBİYLE İŞ AKDİNİN FESHİ

4857 sayılı İş Kanunu'nun 25/2-d maddesi ile düzenlendiği üzere; işçinin işyerine sarhoş yahut uyuşturucu madde almış olarak gelmesi ya da işyerinde bu maddeleri kullanması durumunda işveren, iş akdini haklı olarak feshedebilecektir.

Kanunda açıkça sarhoş olma şartı arandığından iş akdinin haklı sebeple feshi bakımından, işçinin aldığı alkol miktarının irade ve davranışlarına etkisi ile işini olağan akışına uygun olarak yürütüp yürütemediği hususlarının değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu durumda işçinin sadece alkol kullanarak işyerine gelmiş olması tek başına haklı fesih sebebi sayılmayacak, ayrıca işçinin sarhoş olup olmadığı göz önünde bulundurulacaktır.

Konuya ilişkin Yargıtay 9. Hukuk Dairesi 12.12.2005 tarihli 2005/36147 E. 2005/39144 K. sayılı kararında;

"...işçinin işyerine uyuşturucu madde olarak gelmesi yasak olmasına rağmen alkollü içki almış olarak gelmesi yasak değildir. İşyeri dışında alınan alkol sarhoşluğa yol açmışsa, bu şekilde işyerine, bir başka anlatımla sarhoş gelmek yasaktır.

Bu nedenle alkollü içki almış olmakla birlikte sarhoşluk belirtileri göstermeyen işçinin işyerine gelmesi İş K. m. 25/II-d kapsamında bir haklı neden olarak kabul edilemez. İşçinin işyeri dışında aldığı alkollü içki miktarı işçinin irade ve davranışlarını ve işini normal şekilde yürütülmesini etkilemiyorsa, sadece içki almış olması sözleşmenin feshi için yeterli değildir. Buna karşılık işyerinde alkollü içki kullanmak, sarhoşluğa yol açmasa bile fesih için yeterli bir sebeptir." [1] şeklinde olup, işyeri dışında alınan alkolün sarhoşluğa

yol açıp açmadığının haklı fesih sebebi bakımından önem arz ettiği kabul edilmiştir.

İşçinin özel hayatında alkol kullanmasının iş akdi feshine sebebiyet vermeyeceği açıktır.

Ancak değinilmesi gereken bir diğer durum; işçinin özel hayatında kullandığı alkolün iş akdine sebebiyet verecek bir durum yaratıp yaratmaması durumudur.

İşçinin özel hayatında alkol kullanıyor olması sebebiyle iş performansı olumsuz etkileniyorsa bu durumun işveren açısından iş akdinin feshi bakımından somut olayın özelliklerine göre haklı yahut geçerli neden oluşturacağı açıktır.

Örneğin, işçinin işi gereği araç kullanımının gerekmesi ancak iş saatleri dışında alkollü araç kullanması nedeniyle sürücü belgesine el konulması durumunda işçi artık işin doğası gereği haiz olması gereken niteliklere sahip olmadığından iş akdinin haklı nedenle feshi söz konusu olabilecektir.

Ancak işçinin iş saatleri dışında alkollü araç kullanması nedeniyle sürücü belgesine el konulduğu halde bunu işverenden saklayarak, işverenin aracını kullanması ise geçerli fesih nedeni olarak kabul edilecektir.

Yargıtay 9. Hukuk Dairesi 21.04.2008 tarihli 2007/31257 E. 2008/9580 K. sayılı kararı;

"İşçinin iş sözleşmesinden doğan yükümlülüğünün alkol kullanımı nedeniyle ihlali, alkol bağımlılığına dayanmıyorsa, işçinin

davranışlarından kaynaklanan fesih sebebi söz konusu olur. İşçinin tıbbi anlamda hastalık olarak nitelendirilebilecek alkol bağımlılığı varsa, hastalığa dayalı işçinin yetersizliğinden kaynaklanan fesih ilkeleri uygulanmalıdır.

İş Kanunu'na göre, işyerine sarhoş veya uyuşturucu madde almış olarak gelmek ve işyerinde alkollü içki veya uyuşturucu madde kullanmak yasaktır.

Haklı fesih nedeninin doğumu için işçinin mutlaka alkolik veya uyuşturucu madde bağımlısı olması gerekli olmayıp söz konusu durumlardan birinin gerçekleşmesi yeterlidir." şeklindedir. [2]

İlgili kararda da görüldüğü üzere; işçinin iş sözleşmesinin alkol kullanımı sebebiyle feshi için işçinin alkol bağımlısı olması şart olmayıp, bu durumun gerçekleşmesi yeterli olacaktır.

İncelenmesi gereken durumlardan biri de işverenin bilgisi ve onayı dahilinde işyerinde alkol kullanımı durumudur.

İşveren tarafından işyerinde düzenlenen alkollü bir etkinlik olması, işçinin bu etkinliğe katılarak işyerinde alkol kullanması durumunda yahut işçinin işverenin onayını alarak işyerinde alkol kullanması durumunda iş akdinin feshine hak kazanamayacaktır.

Zira işverenin bilgisi, görgüsü ve onayı dahilinde gerçekleşen alkol kullanımının iş akdi fesih sebebi olarak değerlendirilmesi hakkaniyete aykırı olacaktır.

İşverenin işçinin alkol kullanımına onay vermesi neticesinde İş Kanunu m. 25/2-d kapsamında iş akdini haklı sebeple feshetme hakkı ortadan kalkacaktır. İşverenin buna rağmen iş akdini feshetmesi ise TMK m. 2 kapsamında iyi niyet kurallarına aykırılık teşkil edecektir.

Detaylı Bilgi için;
[Av. Merve Hilal Mentec](mailto:info@ozgunlaw.com)
info@ozgunlaw.com

Kaynakça:

1. Yargıtay 9. Hukuk Dairesi 12.12.2005 tarihli 2005/36147 E. 2005/39144 K.
2. Yargıtay 9. Hukuk Dairesi 21.04.2008 tarihli 2007/31257 E. 2008/9580 K.

TÜRKİYE'DE BULUNAN YABANCI UYUKLU KİŞİLERİN SINIR DIŞI EDİLMESİ HAKKINDA

1. Sınır Dışı Kavramı

"Sınır dışı (removal/expulsion)" terimini en yalın anlamıyla, ülkede bulunması istenilmeyen bir yabancının ülke sınırlarının dışına çıkarılmasıyla sonuçlanan işlem olarak tanımlayabiliriz. İşlemin türü, adli veya idari karar olma bakımından ülkeden ülkeye farklılık gösterebilmektedir.

Ülkeler, yabancı uyruklularla ilgili konularda uluslararası sözleşmelere uygun olarak birtakım kısıtlamalar getirmenin meşruiyeti çerçevesinde kamu düzeni veya kamu güvenliğini ya da kamu sağlığını korumak amacıyla, yabancılar hukukunun en temel konularından biri olan sınır dışı işlemini uygulamaktan kaçınmazlar. Zira 'sınır dışı kararı' ve 'sınır dışı etme', düzensiz göçle mücadele çalışmaları içinde de ilk akla gelen kavramlardır.

Sınır dışı etme, kişinin ikamet ve seyahat hakkını kısıtlayan ve bu hakların tasarrufuna doğrudan müdahale eden bir eylem olması nedeniyle, aynı zamanda devletlerin egemenlik haklarını kullanmasıyla ilişkilendirilen bir kavramdır. Milletlerarası örf ve adet hukukunda, ülkelerin bu konuda münhasır yetkili oldukları ve bu yetkinin ülkeleri üzerindeki egemenliklerinden kaynaklandığı kabul edilir.[1]

Sonuçları itibarıyla yabancıların ve yakınlarının yaşamında kalıcı izler bıraktığından, işlemin sağlam hukuki dayanaklar ve karara karşı etkin itiraz mekanizmalarının öngörüldüğü bir sistem içinde yerinde getirilmesi son derece önemlidir.

Sınır dışı kararı ve işleminden söz edildiğinde, bu kavramlarla sıkça anılan geri çevirme (refoulement)" işleminin sınır dışı etme işleminden farkını da belirtmek gerekir. Geri çevirme, sınır yönetimi konuları içinde yer alır ve işlem, sınır kapıları-

nın bulunduğu noktada gerçekleşir. Buna göre geri çevirme, ülkeye kabul edilemez yolcuların sınır geçişi yapılmadan geri gönderilmesi, sınır dışı etme, daha önce ülkeye kabul edilmiş ya da izinsiz yollarla ülke sınırlarını geçebilmiş kişilerin, hukuka uygun alınmış karara bağlı bir işlemle ülkelerine veya üçüncü bir ülkeye gönderilmeleridir.

Sınır dışı işlemleri ele alınırken "toplu sınır dışı", ayrıca değerlendirilmesi gereken konular arasındadır. Esas olan, sınır dışı işleminin bireyselliğidir. Bu çerçevede aynı eylem temel alınarak birden fazla yabancı için sınır dışı kararı mümkün olmakla birlikte, kararların her bir yabancının kendi koşulları göz önünde bulundurularak bireysel değerlendirilmeyle alınması, gerekçeyle birlikte itiraz için hukuki yollar da gösterilerek yabancıya tebliğ edilmesi gerekir.

Aksine, yapılacak bir tek değerlendirme ve bir tek kararla, birden fazla yabancı hakkında sınır etme kararı alınması ve yazılı tebligatın topluca yapılması uluslararası hukuka aykırıdır. Sınır dışı konularının YUKK'la ayrıntılı ve köklü değişikliklerle yeniden düzenlenmesinde, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşme hükümleri ile İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi'nin sınır dışı konularındaki Türkiye kararlarının başlıca etkili olduğunu söyleyebiliriz.

Özellikle, İran doğumlu "Abdolkhani ve Karimnia Türkiye davası" olarak bilinen ve Türkiye'de iç hukuk yolları tüketilmeden İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi tarafından görülmeye başlanan davanın Türkiye yönünden sonuçları, bu alandaki ihtiyacı ortaya koyması açısından bir kilometre taşı niteliğindedir. [2]

2. Sınır Dışı Etme Kararı

Yürürlükten kaldırılan (mülga) 5683 Sayılı Kanun'da, ülkeden çıkma daveti yapıldıktan sonra bunu yerine getirmeyenler için zorlayıcı tedbir olarak öngörülen sınır dışı işlemi, karar alma sürecine dayanan bir yapı içinde YUKK'ta yeniden düzenlenmiş; tartışmaların odak noktasını oluşturan anlaşılması güç genel ifadelerden mümkün olduğunca kaçınılmıştır.

Söz konusu mülga 5683 Sayılı Kanun'un 19'uncu maddedeki sınır dışı düzenlemesi-

ne göre, yabancıların sınır dışı edilebilmesi için başlıca iki neden öngörmüştü: Birincisi 'umumi güvenlik', ikincisi 'siyasi ve idari icaplara aykırılıktır. İçeriği ve sınırları çok belli olmayan bu kavramlar, zaman içinde sınır dışı etme işleminin omurgasını oluşturulmuş ve uygulama idarenin geniş takdir yetkisi altında şekillendiğinden tartışmalar hep sürmüştür.

YUKK'ta "sınır dışı etme kararı (removal decision)" kilit öneme sahiptir. Sınır dışı etme kararının düzenlendiği 53'üncü maddenin, bir an için metinden çıkarılmış olduğu düşünüldüğünde, daha sonra teselsül eden (ardı sıra gelen) sınır dışı hükümlerinin dayanağının ortadan kalktığı görülecektir. Dolayısıyla sınır dışı işleminin bir karara dayanması mutlak koşuldur. Kanun'da sınır dışı bölümü, idareye, yabancıları sınır dışı edebilme hakkı tanıyarak başlamakta, ancak bunun bir sınır dışı kararıyla yapılabileceği belirtilmektedir:

"Yabancılar, sınır dışı etme kararıyla, menşe ülkesine veya transit gideceği ülkeye ya da üçüncü bir ülkeye sınır dışı edilebilir" (YUKK, md. 52/1).

Madde metnine göre sınır dışı etme işleminin zorunlu unsurları şunlardır:

2.1. Türk Vatandaşı Olmama

Sınır dışı işleminden söz edilebilmesi için, işleme konu olan kişinin hukuken yabancı olması kuraldır. Türk vatandaşlığı bulunan, hali hazırda vatandaşlıktan çıkmamış veya çıkarılmamış bir kimse hakkında YUKK'un 52'nci maddesi kapsamında işlem yapma olanağı yoktur.

2.2. Alınmış Sınır Dışı Kararı

İdarenin bu konuda mevzuata uygun olarak almış olduğu sınır dışı etme kararı, işlemin ikinci unsurudur. Yazılı olmayan ve tebliğ edilmemiş bir emirle sınır dışı işlemlerine başlanılamayacaktır.

2.3. Gönderilecek Ülkenin Tespiti

Sınır dışı işleminde yabancının kendi ülkesine gönderilmesi önceliklidir. Transit kullanacağı ülkeye ya da üçüncü bir ülkeye sınır dışı etme, ikinci ve üçüncü seçenekler olarak getirilmektedir.

ilk olarak "menşe ülkesine" ibaresinin kullanılmasının bir amaca yönelik olduğu açıktır. Uluslararası göç hukukunun yazılı ya da genel teamülleri de uygulamanın doğal yapısının bu şekilde olduğunu ortaya koymaktadır.

"Menşe ülke (country of origin)" tabiri göç literatüründe, 'göç akınlarının düzenli ya da düzensiz olarak kaynağı durumundaki ülke' şeklinde ifade edilmektedir. Sınır dışı işlemine konu olan yabancıların düzensiz göçün bir parçası haline geldiğini göz önüne aldığımızda menşe ülke; yabancıların uyruğunda bulunduğu, vatandaşı olduğu ülkedir. Kanun Koyucunun "ülkesine" ibaresi yerine "menşe ülkesi" ibaresini tercih etmesi, kavramın kapsamını genişletme amaçlıdır. Çünkü yabancıların uzun süre kaldığı veya kalma hakkının bulunduğu ülke de menşe ülke sayılabilmektedir. [3]

Sınır dışı işleminin, ülkede kalması arzu edilmeyen yabancıların ülke sınırları dışına çıkarılması işlemi olduğu açıktır. Bu işlemin gerekçeleri; vize süresini ihlal etmek, izinsiz çalışmak vb. idari emirleri yerine getirmemek olabileceği gibi kamu düzeni ve güvenliği ya da kamu sağlığı açısından ciddi tehdit özelliği taşıyan adli suçlara karışmak da olabilmektedir.

Bu durumda, yabancıların kendi ülkesi dışındaki ülkelere sınır dışı edilmelerinin yaygın bir uygulamaya dönüşmesi bir takım olumsuz durumları da ortaya çıkarabilecektir. Örneğin yaygınlaşacak bu tip uygulamalar "kişileri o ülkeden gizleme" algısını da doğurabileceğinden, zamanla iki ülke arasındaki iyi niyet ve güvene dayalı ilişkilere zarar verme potansiyeli taşımaktadır. Kaldı ki, üçüncü bir ülkeye sınır dışı etmenin gündeme gelmesi için haklı nedenlerin ortaya çıkmış olması gerekir. Bunlardan bazıları şunlardır:

a) Seyahat belgelerindeki eksikliklerin tamamlanması için yabancıların uyruğunda bulunduğu ülkenin temsilcilikleriyle temas geçilmesine rağmen makul süre içinde bu belgelerin sağlanamaması

b) Coğrafi uzaklıklar ve ulaşım ağı sorunları nedeniyle, yabancıların ülkesiyle ilgili seyahat programlarının oluşturulmasındaki zorluklar

c) Yabancıların, haklı nedenlerle ülkesine dönmek istememe ısrarı

Sınır dışı edilmesine karar verilen kişi kendi ülkesine değil de üçüncü bir ülkeye gönderilecekse, bu ülke makamlarınca kabul edileceğinin kesinleştirilmesi oldukça önemlidir.

ça önemlidir.

3. Sınır Dışı Kararı İçin Değerlendirme ve Yetkili Makam

Sınır dışı etme kararına ilişkin il göç idaresi müdürlüklerince yapılacak değerlendirme, il göç idaresi müdürlüğünde, geri gönderme merkezlerinde veya il göç idaresi müdürlüğünün uygun bulacağı başka yerlerde yapılabilmektedir. Sahil Güvenlik Komutanlığı, Kara Kuvvetleri Komutanlığı ve Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğünün sorumluluk bölgesinde yakalanan yabancıların, değerlendirmenin yapılacağı yere hangi birim tarafından götürüleceğinin tespiti hususunda mülki idare amiri yetkilendirilmiştir (UY, md. 54/2, 4).

Sınır dışı etme kararında yapılacak değerlendirmenin çerçevesini, YUKK'un 54'üncü maddesinde sayılan "sınır dışı etme kararı alınacaklar" ile 55'inci maddesindeki "sınır dışı kararı alınmayacaklar" başlıkları altında belirlenen hususlar oluşturmaktadır. Yapılan değerlendirme sonunda, YUKK'un 54'üncü maddesi kapsamında olduğu anlaşılanlar hakkında sınır dışı etme kararı alınmaktadır.

Nitekim Abdolkhani ve Karimnia Türkiye davasında başvuranlar, yetkililerin sınır dışı kararı olmadan kendilerini sınır dışı ettiklerini ileri sürmüşler, Türkiye tarafından da alınmış bir sınır dışı kararı İnsan Hakları Avrupa Mahkemesine ibraz edilememiştir. Sınır dışı etme kararının alınmasındaki yetki, genel olarak valiliklere verilmiştir. Valilikler bu yetkilerini resen kullanabildikleri gibi, Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün almış olduğu kararın gereğini de yerine getirmektedirler (YUKK, md. 53/1). Sınır dışı kararıyla ilgili değerlendirme ve buna ilişkin kararın alınması, en geç kırk sekiz saat içinde tamamlanır (YUKK, md. 57/1). YUKK'un 54'üncü maddesi kapsamında olduklarından veya olabileceklerinden dolayı, kolluk tarafından yakalanan yabancılar derhal il göç idaresi müdürlüklerine bildirildiğinden kolluk tarafından yakalanan yabancılar kırk sekiz saatlik sürenin kolluğun il göç idaresi müdürlüğüne bilgi vermesiyle birlikte başlatılması makul bir uygulama olarak ortaya çıkmaktadır (YUKK, md. 57/1). Değerlendirmenin kırk sekiz saat içinde tamamlanabilmesi için, değerlendirmeye konu yabancılar hakkındaki bilgilerin en seri yolla, olabildiğince ayrıntılı ve doğru bilgileri içermesi ayrı bir öneme sahiptir.

Kırk sekiz saatlik sürenin yerine getirilmesine ilişkin ilkeler şunlardır: (UY, md. 53/2):

a) Kolluk tarafından yakalanan yabancılar; kırk sekiz saatlik süre geri gönderme merkezi bulunan illerde yabancıların geri gönderme merkezine teslim edildiği, geri gönderme merkezi olmayan veya geri gönderme merkezi dolu olan illerde ise kolluğun yabancı ile ilgili derlediği belgeleri il göç idaresi müdürlüğüne ilettiği andan itibaren başlar.

b) İl göç idaresi müdürlükleri tarafından tespit edilen yabancılar kırk sekiz saatlik süre, yabancıların il müdürlüğünde hazır bulunmasından itibaren başlar.

Sınır dışı etme kararıyla ilgili değerlendirmenin, ilke olarak işlemlerin başlatıldığı ilde tamamlanması gerekmektedir. Personel sayısı ve idarenin fiziki kapasitesine göre farklı seçenekler de gündeme gelebilecektir. En yakın geri gönderme merkezi bu amaçla uygun yer olarak kullanılabilir.

Sınır dışı etme kararının alınmasında değerlendirme, sürecin önemli bir parçasıdır. Değerlendirme sonucunda sınır dışı etme kararı alınmadığında bile, 'sınır dışı etme kararı alınmasına yer olmadığına dair karar' alınmasının zorunlu tutulması, sürecin en az hata payıyla yürütülmesi açısından önemlidir (UY md, 52/5).

4. Sınır Dışı Etme Kararının Tebliği

Sınır dışı etme kararının gerekçeli şekilde alınması, kararın en önemli unsurlarından biridir. Çünkü yabancıların, yasal temsilcisinin ya da avukatının karara karşı yargı yoluna başvurusu, idarenin gerekçesine dayalı olarak gelişecektir. Bu bakımdan Kanun, sınır dışı etme kararının gerekçesiyle birlikte tebliğ edilmesini zorunlu tutmuştur. Öte yandan yabancı, avukat tarafından temsil edilmiyorsa, etkin başvuru hakkının zarar görmemesi için kendisinin veya yasal temsilcisinin sınır dışı etme kararının sonuçları, bu karara itiraz usulleri ve süreleri konularında bilgilendirilmesi gerekecektir (YUKK, md. 53/2).

Abdolkhani ve Karimnia Türkiye davasında, işlem süreçlerine ilişkin "tebliğ", önemli başlıklardan biri olarak ele alınmıştır. Türkiye, başvuranların sınır dışı kararına karşı yerel başvuru yollarının tüketilmediğini ileri sürmüş ise de başvuranlar, kendilerine tebliğde bulunulmadığını, bundan dolayı da yargı yollarını kullanamadıklarını ileri sürmüşler, İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi, başvuruların usule uygun olduğunu belirterek başvuruları kabul etmiştir.

İdarenin tasarrufunu tebliğ etmesi, başka ifadeyle, yaptığı işlem hakkında kişiyi bilgilendirmesi, yapılış şekli açısından da ayrı bir öneme sahiptir. Yakalanan, özgürlüğü kısıtlanan yabancılara, yakalama nedenleri ve her türlü suçlamanın en kısa sürede ve anladığı dilde bildirilmesi gerekmektedir (İHAS, md. 5/2).

Abdolkhani ve Karimnia Türkiye davasında İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi, şahısların niçin gözaltına alındıklarının kendilerine bildirilmediğini ileri sürerek İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi'nin beşinci maddesinin dördüncü fıkrasının ihlal edildiğine hükmetmesinde, anladıkları dilde bilgilendirilmemiş olmaları başlıca etkindir. Dolayısıyla tebliğ işlemi, şekli olmaktan ziyade, içeriğin anlaşılmasını sağlayan bir araç olarak ele alınmalıdır. Tebliğde; ne yapıldığı kadar, neyin niçin yapıldığı ve buna karşı hangi adımları atabileceklerine dair detaylar yabancılara tam olarak aktarılabilmelidir.

Sınır dışı etme kararının tebliğini ve itiraz usulleri hakkında bilgilendirmeyi düzenleyen YUKK'un 53'üncü maddesinin ikinci fıkrasında, bu işlemin yabancılara anladığı dilde' yapılacağına ilişkin net bir ifade kullanılmamakta ise de "tebligat" başlığı altında düzenlenen 100'üncü maddesinin ikinci fıkrasında, tebligatın, tebligata konu kişinin yabancı olduğu ve varsa özel durumu dikkate alınarak yapılması için Uygulama Yönetmeliği'ne atıfta bulunulmuştur. Bu hükmün, İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi tarafından ortaya konulan ihlalin giderilmesini sağlamada yeterli olacağı düşünülmektedir.

5. Sınır Dışı Etme Kararına Karşı Etkili Başvuru Hakkı ve Sonuçları

Sınır dışı etme kararının gerekçesiyle birlikte tebliğ edilmesinden ve itiraz usulleri hakkında bilgilendirmenin yapılmasından sonra YUKK'un bir sonraki maddesi olan 53'üncü maddenin üçüncü fıkrasında, itiraz makamları, itiraz süresi ve sonuçları düzenlenmiştir. Buna göre yabancı veya yasal temsilcisi da avukatı, sınır dışı etme kararına karşı, kararın tebliğinden itibaren yedi gün içinde idare mahkemesine başvurabilmektedir.

Sınır dışı etme kararına karşı idare mahkemesine başvurulduğunda, yabancı, avukatı ya da yasal temsilcisi sınır dışı etme kararını alan makama da bilgi verir. Dolayısıyla bu husustaki uyarının, yabancıya yapılacak sınır dışı etme kararına ilişkin

tebligatta yer alması önemli bir ayrıntı olarak değerlendirilmelidir (UY, md. 56/3). Mahkemenin, başvuruyu on beş gün içinde sonuçlandırması öngörülmüştür. Mahkemenin kararının kesin olduğu dikkate alındığında, tebliğin ve karar içeriğinin yabancı tarafından eksiksiz olarak bilinmesinin önemi bir kat daha artmaktadır.

Aynı fıkradaki düzenlemeye göre, İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi'nin 13'üncü maddesinde ifade edilen, 'hukuki yollara yapılacak başvuruların sonuç doğurucu olması kuralını da karşılayacak şekilde, gerek dava açma süresi olan yedi gün içinde gerekse yargı yoluna başvurulmasından itibaren yargılama sonuçlanıncaya kadar geçecek sürede yabancının sınır dışı edilmesi işlemi durmaktadır (YUKK, md. 53/3).

Böylece, Abdolkhani ve Karimnia Türkiye davasında, tebliğ edilemediğinden idare mahkemesinde dava açılmadığı, açılmış olsa dahi işlemin yürürlüğüne etkisi olmayacağından etkin başvuru kuralının işlemediği gerekçesiyle İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi'nin 13'üncü maddesinin ihlali yönündeki kararında ileri sürülen hususlarda önemli ilerlemeler sağlanmıştır.

Konuyla ilgili olarak 6458 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden yaklaşık 43 ay sonra yapılan değişiklikle YUKK'un 53'üncü maddesindeki sınır dışı etme kararına karşı yargı yoluna başvurulmasının sınır dışı etme işlemi otomatik olarak erteleyen düzenlemesinde değişikliğe gidilmiştir.

YUKK'un 54'üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendindeki "terör örgütü yöneticisi, Üyesi, destekleyicisi veya çıkar amaçlı suç örgütü yöneticisi, üyesi veya destekleyicisi olanlar" ile (d) bendindeki "kamu düzeni veya kamu güvenliği ya da kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar" ve "uluslararası kurum ve kuruluşlar tarafından tanımlanan terör örgütüyle ilişkili olduğu değerlendirilenler" sınır dışı etme kararına karşı yargı yoluna başvursalar bile, otomatik erteleme güvencesinden yararlandırılmayacakları bir döneme geçilmiştir. [5]

Sınır dışı etme kararına karşı açılan davanın yürütmeyi bazı yabancılar için otomatik olarak durdurması, bazıları için herhangi bir güvence sağlamayarak kararın uygulanmasında bir etkisinin olmaması şeklinde ortaya çıkan yeni düzenlemeden sonra konu tartışılmaya başlanmıştır.

CİDDİ SAĞLIK SORUNLARI, YAŞ VE HAMİLELİK DURUMU NEDENİYLE SEYAHAT ETMESİ RİSKLİ GÖRÜLENLER BU DURUMLARINI DEVAMI SÜRESİNCE SINIR DIŞI EDİLMEZLER.

Son olarak Anayasa Mahkemesi Genel Kurulunun 30.05.2019 tarihinde başvurusunda Anayasa'nın 40'inci maddesinde güvence altına alınan etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin kararı, Türk yabancılar hukukundaki sınır dışı etme prosedürlerine ilişkin çerçeveyi açıkça ve yeniden belirlemiş olmaktadır.

Başvurucu, sınır dışı edilmesine ilişkin idarenin kararının ardından, ülkesinde işkence görmesi nedeniyle Türkiye'ye geldiğini belirterek hakkındaki işlemin iptali için idare mahkemesi nezdinde yürütmenin durdurulması talebinde bulunmuş ve aynı zamanda iptal davası açmıştır.

Başvurucunun talebi kabul edilmemiş ve kötü muamele iddialarına ilişkin bir değerlendirme yapılmadan süre aşımı nedeniyle davanın reddine karar verilmiştir. Başvurucu, hakkındaki sınır dışı etme kararının her an yerine getirilebilir olduğunu ve pratikte idare mahkemesinin etkili bir başvuru yolu olmaktan çıktığını belirterek idare mahkemesinde dava açtığı gün tedbir talebiyle birlikte Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurucu, kötü muameleyle maruz kalma riski bulunan ülkeye sınır dışı edilme kararına karşı başvurulabilecek etkili bir yargı yolu bulunmaması nedeniyle etkili başvuru hakkının ihlal edildiğini öne sürmüştür.

Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın 40'inci maddesinde güvence altına alınan anayasal hakları ihlal edilen herkesin yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkanının sağlanmasını isteme hakkı çerçevesinde konuyu ele almıştır.

Mahkeme, başvurusunun iddialarını ciddi nitelikte olduğunu kabul ederek sınır dışı işleminin durdurulmasına karar vermiştir. Sınır dışı etme kararı ve buna karşı idare mahkemesinde açılan dava ve mahkemeye davanın reddiyle ortaya çıkan durumu değerlendiren Mahkeme, idare mahkemesinin mevcut mevzuatı yorumlamasında herhangi bir yanlışlığın bulunmadığını, sorunun 6458 sayılı Kanun'da yapılan değişiklikten kaynaklı olduğunu belirtmiştir.

Ayrıca, değişikliğin Anayasa'da güvence altına alınan yaşam hakkı, kötü muamele yasağı, etkili başvuru hakkı ile Anayasa Mahkemesinin bu konudaki yerleşik içtihatlarıyla uyumlu olmadığını da kaydederek, açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17'nci maddesiyle bağlantılı olarak 40'inci maddesinde güvence altına alınan etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine, pilot karar usulünün uygulanmasına ve yeniden

yapılacak yargılama sonuçlanana kadar başvurusunun sınır dışı edilmemesine karar vermiştir.

Anayasa Mahkemesi, 6458 sayılı Kanun'da yapılan değişiklikten sonra, aynı mahiyette 08.04.2019 tarihi itibarıyla 1545 başvuru daha yapıldığını, bu başvuruların mevzuat değişikliğine bağlı yapısal bir sorundan kaynaklanması nedeniyle, 12.06.2018 tarihinde Anayasa Mahkemesi içtüzüğü uyarınca pilot karar usulünün başlatılmasına karar verildiğini ve yukarıda sözü edilen başvurusunun dosyasının pilot dava olarak ele alındığını, bundan amacın benzer başvuruların tamamen ihlalle sonuçlanması yerine idari mercilerce konunun çözüme kavuşturulması ve bu suretle ihlalin kaynağının ortadan kaldırılarak yapısal sorunun düzeltilmesinin sağlanması olduğunu belirtmiştir.

Anayasa Mahkemesi kararında, öngörülen süre içinde yapısal sorunun ve bu kapsamda kalan başvuruların ilgili mercilerce çözümlenmesi halinde benzer nitelikteki davaların topluca karara bağlanmasının da mümkün olacağına ifade etmiştir.

Görüldüğü üzere Mahkeme, vermiş olduğu kararlarla 6458 sayılı Kanun'un değişiklikten önceki sınır dışı etme kararlarına karşı güvencelerin etkili başvuru hakkının kullanılmasına imkan sağladığını, bu konudaki ihlallerin önüne geçilebilmesi için 2016 yılında yapılan değişikliklerin gözden geçirilmesinin gerekliliğini ortaya koymuştur.

Bu gelişmelerin ardından, sınır dışı kararına itiraz edilmesiyse ortaya çıkan, itirazın otomatik durdurucu sonucunun bazı yabancılar için uygulanmayabileceğine ilişkin 2016 yılında yapılan değişiklik yürürlükten kaldırılmış, YUKK'un 2013 yılındaki ilk

düzenlemesine dönülmüştür. Maddenin son şekli aşağıdaki gibidir:

"Yabancı veya yasal temsilcisi ya da avukatı, sınır dışı etme kararına karşı, kararın tebliğinden itibaren yedi gün içinde idare mahkemesine başvurabilir. Mahkemeye başvuran kişi, sınır dışı etme kararını veren makama da başvurusunu bildirir. Mahkemeye yapılan başvurular on beş gün içinde sonuçlandırılır. Mahkemenin bu konuda vermiş olduğu karar kesindir. Yabancı rızası saklı kalmak kaydıyla, dava açma süresi içinde veya yargı yoluna başvurulması halinde yargılama sonuçlanıncaya kadar yabancı sınır dışı edilmez." (YUKK, md. 53/3).

YUKK'un ilk halinden farklı olarak itiraz için öngörülen on beş günlük sürenin son değişiklikle yedi güne düşürülmesi, geri gönderme merkezlerinde geçirilecek sürenin kısılması, merkezlerde oluşabilecek yoğunluğun önlenmesi, idari kararların özellikleri açısından bakıldığında, idari bir karar olan sınır dışı kararının uygulamaya yansıtılmasındaki süreci kısıllamak gibi açılardan olumlu görülse de, değişikliğin Anayasa'nın kişi haklarının düzenlendiği ikinci bölümde yer alan hükümlere aykırılığının ileri sürülmesi olasıdır.

Öte yandan Anayasa Mahkemesinin on beş günlük süreye daha önce yapılan, Anayasa'ya aykırılık itirazını reddettiği bilinmektedir. Ankara 1. İdare Mahkemesinin süre sınırlaması itirazına altmış günlük genel dava açma süresine oranla daha kısa olarak belirlenen söz konusu sürenin tarafların doğabilecek belirsizlikleri bir an önce sonuçlandırma amacı taşıdığına işaret ederek iptal talebini reddetmiştir.[6]

ÖNEMLİ

6. Sınır Dışı Edilmeyecek Olanlar

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununa göre, vatansızlar da sınır dışı edilebilir. Ancak bunların yabancılardan farklı olarak sınır dışı edilmeleri daha ağır şartlara bağlanmıştır: Vatansızlar, kamu düzeni veya kamu güvenliği açısından ciddi tehdit oluşturmadıkları sürece sınır dışı edilmezler. Ciddi tehdidin ölçütü olmadığı için, idarenin bu konuda geniş bir takdir yetkininin bulunduğu açıktır.

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun 55 inci maddesine göre, sınır dışı edilmeyi gerektiren durum olsa bile, yabancıların sınır dışı edileceği ülkede ölüm cezasına, işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalacağı konusunda ciddi emare bulunursa, sınır dışı edilmeyecektir. Ciddi sağlık sorunları, yaş ve hamilelik durumu nedeniyle seyahat etmesi riskli görülenler de bu durumlarını devamı süresince sınır dışı edilmezler. Bu kapsamda yine, hayati tehlike arz eden hastalıkları için tedavisi devam etmekte iken sınır dışı edileceği ülkede tedavi imkanı bulunmayanlar, mağdur destek sürecinden yararlanmakta olan insan ticareti mağdurları, tedavileri tamamlanıncaya kadar, psikolojik, fiziksel veya cinsel şiddet mağdurları da sınır dışı edilmeyeceklerdir. Ancak mazeretleri ortadan kalkan yabancılar, sınır dışı edileceklerdir. [7]

SONUÇ

Genel olarak bir yabancıların Türkiye'deki varlığı ya da davranışları onun ülke dışına çıkarılmasını gerektirir. Yabancıların isteklerine bakılmaksızın ülke dışına çıkarılması olarak ifade edilebilecek sınır dışı etme, temel hak ve özgürlüklerin kısıtlanması anlamına gelmekle birlikte, devletin ülkesel egemenlik yetkisinin doğal bir sonucu olarak kabul edilmektedir.

Ülkemizde yabancıların sınır dışı edilmele-ri ile ilgili birden çok düzenleme bulunmaktadır. Bu kanunlar, güncel sorunlar ve gelişmeler karşısında yetersiz kaldığından yerine 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununu kabul edilmiştir. Bu Kanun 11.04.2014 tarihinden sonra yürürlüğe girecektir. Bu Kanuna göre, vatandaşlar sınır dışı edilemez. Sınır dışı edilecek yabancılar genel olarak Türkiye'ye usul ve esaslara aykırı olarak giren, Türkiye'de bulunurken kamu düzenini ciddi ihlal eden, Türkiye'de bulunurken kendisine tanınan müsaadeyi usul ve esas açısından ihlal edenlerdir. Kanun bunu

açık bir şekilde saymıştır. Bir yabancıların sınır dışı edilmesi için sınır dışı kararının tebliği, yargıya itiraz edebilmesi, bu süreç geçirildikten sonra yabancıların sınır dışına çıkarılması gerekir. Özel durumu olan yabancılar bu durumun devamı süresince sınır dışı edilmezler. Sınır dışı etme kararı sonrasında yabancı menşee ülkesine veya transit gideceği ülkeye ya da üçüncü bir ülkeye sınır dışı edilebilir. Sınır dışı edilecek yabancıların seyahat masrafları kendilerince karşılanır.

Gerçek veya tüzel kişiler, kalışlarını veya dönüşlerini garanti ettikleri yabancıların sınır dışı edilme masraflarını ödemekle yükümlüdür. Yabancıyı izinsiz çalıştıran işveren veya işveren vekilleri, yabancıların sınır dışı edilme işlemleri konusunda yabancıların ve varsa eş ve çocuklarının konaklama giderlerini, ülkelerine dönmeleri için gerekli masrafları ve gerektiğinde sağlık harcamalarını karşılar. Bunun mümkün olmaması halinde, masrafların eksik kalan kısmı veya tamamı Göç idaresi Genel Müdürlüğü bütçesinden ödenir. Masraflar geri ödenmediği sürece, yabancıların Türkiye'ye girişine izin verilmeyebilir.

Detaylı Bilgi için;
[Stj. Av. Shiva Malkoç](mailto:info@ozgunlaw.com)
info@ozgunlaw.com

Kaynakça:

1. Ekşi, Nuray, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Türkiye Davası, Mülteci ve Sığınmacı Hukuku Açısından Değerlendirme, 2010 Sf. 6-7
2. Asar, Dr. Aydoğan, Yabancılar Hukuku, Ankara ,2023, Sf. 198-199
3. Göç Terimleri Sözlüğü, Sf. 63
4. Asar, Dr. Aydoğan, Yabancılar Hukuku, Ankara ,2023, Sf. 200-201
5. KHK/676 olağanüstü hal kapsamında bazı düzenlemeler yapılması hakkında kanun hükmünde kararname. RG, 29.10.2016, Sayılı 29872.01.02.2018 Tarihli
6. Asar, Dr. Aydoğan, Yabancılar Hukuku, Ankara ,2023, Sf. 205-206-207
7. Gülüm Bayraktaroğlu Özçelik, "Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu Hükümleri Uyarınca Yabancıların Türkiye'den Sınır Dışı Edilmesi", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Sayı 108, 2013

İPTAL DAVASINA KONU OLAN İMAR PLANININ DAVA SÜRECİNDE DEĞİŞTİRİLMESİNİN İPTAL DAVASINA ETKİSİ

Giriş

Taleple bağıllık ilkesi, hem adli yargıda hem de idari yargıda yer alan yargılamaya hâkim olan ilkelerden bir tanesidir ve hâkimin, tarafların talepleriyle bağılı olduğunu, talepten fazlasına veya talepten başka bir şeye karar veremeyeceğini; ancak duruma göre talep sonucundan daha azına karar verebileceğini ifade eder. Bu ilke, kanunlarda aksi belirtilmedikçe, hukukun genel ilkelerinden biri olarak kabul edilir ve uygulanır. Taleple bağıllık ilkesi, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 26. maddesinde açıkça şu şekilde tanımlanmıştır:“(1) Hâkim, tarafların talep sonuçlarıyla bağılıdır; ondan fazlasına veya başka bir şeye karar veremez.

Duruma göre, talep sonucundan daha azına karar verebilir.(2) Hâkimin, tarafların talebiyle bağılı olmadığına ilişkin kanun hükümleri saklıdır.” İlgili maddenin 2. fıkrasında taleple bağıllık ilkesinin istisnalarının sadece kanunlarda öngörülmesi gerektiğini belirtir. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun aksine, İdari Yargılama Usulü Kanunu'nda taleple bağıllık ilkesine dair net bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak, bu ilke hukukun genel ilkelerinden biri olduğu için idari yargıda da uygulanmaktadır. İlkenin idari yargıdaki uygulamasında, mahkemeler kural olarak iptal davalarında sadece iptali istenen işlem hakkında ve tam yargı davalarında ise talep edilen tazminat miktarına kadar karar verebilirler.

Bu kuralın tersinden çıkarımla, idari yargı yerlerinin talep edilmeyen bir işlem hakkında karar veremeyeceği anlaşılmaktadır. Ancak uygulamada, idare mahkemeleri, imar planları özelinde bu kurala bir istisna getirmektedir. Buna göre; bir imar planına karşı açılan davada, dava devam ederken dava konusu imar planı değişirse ve yeni imar planı, eski imar planının hukuka aykırılıklarını taşımaya devam ediyorsa, mahkeme yeni imar planı da incelemeye dahil eder ve bilirkişi incelemesi yapar.

Her ne kadar hüküm fıkrasında ikinci planın iptali açıkça belirtilmese de, yapılan yargılama ve kararın gerekçesinden, ikinci işlemin de hukuka aykırı olduğu yargısal olarak belirlenir. İmar planlarının sıkça dava konusu olduğu ve davaların uzun sürdüğü dikkate alındığında, dava devam

ederken imar planlarının değişmesi muhtemeldir. Bu nedenle, idari yargı yerlerinin geliştirdiği bu içtihadın uygulama alanını belirlemek gereklidir.[1]

A. İptal Davasına Konu İdari İşlemin Geri Alınması, Kaldırılması, Değiştirilmesi ve Düzeltmesi

İdari işlemler idare tarafından genellikle iki şekilde yürürlükten kaldırılmaktadır. Bunlardan ilki “idari işlemin geri alınması”, diğeri ise “idari işlemin kaldırılması”dır. İdari işlemin geri alınması, işlemin yürürlüğünü sona erdiren hallerden birisidir. Bu yürürlüğün sona ermesi, geçmişe etkili şekilde gerçekleşmektedir. Diğer bir ifadeyle geri alma, idarenin almış olduğu bir kararı, o kararın sonuçları ile birlikte geriye yürüyen şekilde ortadan kaldırması olarak açıklanabilir. İdari işlemin kaldırılması, işlemin yürürlüğünün “idare tarafından” sona erdirilmesine dair bir başka durumdur.

Ancak kaldırmada işlemin yürürlüğüne son verme, geri almadan farklı olarak geçmişe yürümemekte; yürürlüğe son verme, kaldırma tarihinden itibaren ileriye dönük gerçekleşmektedir. Bu nedenle bir idarî işlem kaldırıldığında, tesis edildiği tarihten kaldırıldığı tarihe kadar geçen süre içerisindeki etkileri ve sonuçları muhafaza edilmeye devam olunmaktadır.[2]

İdarî işlemin değiştirilmesi ise işlem yürürlüğe girdikten sonra, o işlemde geleceğe etkili şekilde değişiklik yapılmasını ifade etmektedir. Değiştirme mevcut işlemten herhangi bir yönde kısmen veya tamamen

yürürlükten kaldırma yapmadan, işleme bazı eklemeler yapılarak gerçekleştirileceği gibi; mevcut işlem kısmen veya tamamen yürürlükten kaldırılarak, işlemin mahiyetinin devamlılığının farklı bir içerikte sağlanması şeklinde de gerçekleştirilebilmektedir.

Dolayısıyla bir idari işlemin değiştirilmesi, esasen idari işlemin kaldırılmasının bir görünümü olup kaldırmanın hüküm ve sonuçlarına tabidir. Gerek birel gerekse düzenleyici işlemler açısından, idari işlemin kaldırılması veya değiştirilmesi geriye etkili olarak hukuki sonuç doğurmadığından, idari işlemlerin yapıldığı tarihten kaldırıldığı tarihe kadar doğurduğu hukuki sonuçlar ilgililerin menfaatini olumsuz etkilemeye devam edebilir.

Bu nedenle idari işlemin geri alınmasından farklı olarak, idari işlemin kaldırılması ve değiştirilmesi halinde her daim dava konusu işlem hakkında karar verilmesine yer olmadığı kararı verilmemesi gerekmektedir. Dava konusu işlemin yürürlükte olduğu süre içinde davacı aleyhine doğurduğu sonuçlar etkisini devam ettiriyor ise, başka bir deyişle davacının menfaati güncel ise dava görülmeye devam edilmeli ve yargılama sonunda iptal veya ret karar verilmelidir.

Ancak dava konusu düzenleyici işlem henüz bir birel işlemle somutlaşmadan davanın devamı sırasında değiştirilmiş ise, bu durumda düzenleyici işleme karşı açılan dava kural olarak konusuz kalacağından karar verilmesine yer olmadığı kararı verilmelidir.

Hem dava konusu ilk işlemin davacının menfaatini etkilemeye devam ettiği durumda hem de düzenleyici işlemin henüz birel bir işlemle somutlaşmadan değiştiği ikinci durumda, dava konusu işlemleri değiştiren yeni işlemlerin hukuka aykırılığı iddiası kural olarak ayrı bir iptal davasının konusunu oluşturmaktadır.

Dolayısıyla imar planlarının birer düzenleyici işlem olduğu hususu göz önünde bulundurularak dava konusu imar planının davaya konu edilme sebebinin, başka bir deyişle davacının menfaatini ilgilendiren kullanım kararının, daha sonra tesis edilen ve dava konusu imar planını yürürlükten kaldıran yeni bir imar planı ile değiştirilmesi ve yeni bir kullanım kararı alınması halinde dava sebebi de ortadan kalkacağından, yine benzer şekilde dava konusu imar planı hakkında karar verilmesine yer olmadığı kararı verilmelidir.

Yukarıda da bahsettiğimiz üzere kural bu yönde olmakla birlikte imar planları özetinde idari yargı yerleri bu kurala bir istisna getirmiş olup dava konusu imar planını değiştiren yeni tarihli imar planını da ilk plana karşı açılan iptal davası kapsamında dava konusu plan ile birlikte incelemekte ve yeni planın hukuka uygun olup olmadığını da değerlendirmektedir.

Esasen bu uygulama taleple bağlılık ilkesine aykırılık teşkil etmekle birlikte, idarelerin yargı yolunu işlevsiz bırakma çabalarının önüne geçmek amacıyla idari yargı yerlerince kabul edilmiştir.

Ancak dava konusu imar planını değiştiren her imar planının idari yargı yerleri tarafından dava konusu ilk planla birlikte iptal edilebileceğini söylemek de doğru değildir. Nitekim ikinci planın belli şartları taşıması gerekmekte ve bu şartları taşıması halinde ilk planla birlikte iptale konu olabileceği söylenebilecektir.[3]

B. Taleple Bağlılık İlkesinin İstisnası Olarak Yeni İmar Planının İptal Davasına Dahil Edilmesi

I. İdari Yargıda Taleple Bağlılık İlkesi

Taleple bağlılık ilkesi, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 26. maddesinde şu şekilde tanımlanmıştır:

"(1) Hâkim, tarafların talep sonuçlarıyla bağlıdır; ondan fazlasına veya başka bir şeye karar veremez. Duruma göre, talep sonucundan daha azına karar verebilir.(2)

Hâkimin, tarafların talebiyle bağlı olmadığına ilişkin kanun hükümleri saklıdır." Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun aksine,

İdari Yargılama Usulü Kanunu'nda taleple bağlılık ilkesine dair net bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak, bu ilke hukukun genel ilkelerinden biri olduğu için idari yargıda da uygulanmaktadır.

Nitekim Danıştay 6. Dairesi de birçok kararında bunu vurgulamış ve *"Taleple bağlılık ilkesi, yargılama hukukunun genel prensiplerinden biri olduğundan idari yargılama hukukunda da uygulanması gerekir. Bu ilke kapsamında mahkemeler, davacının istemi ile bağlı olup; istemi genişletecek biçimde karar veremezler."* demiştir.[4]

Taleple bağlılık ilkesine göre mahkemeler, kural olarak, yalnızca kendilerinden dava dilekçesinde iptali talep edilen işlem hakkında iptal kararı verebilecek; dilekçede talep edilmeyen bir işlem hakkında iptal kararı vermeleri ise taleple bağlılık ilkesine açıkça aykırılık taşıyacak ve kanun yolu aşamasında kararın bozulması veya kaldırılmasına sebebiyet verecektir.

Dava dilekçesi ve cevaba cevap dilekçesi, mahkemelerin karar yetkisi açısından sınır çizmekle birlikte aynı zamanda davacı açısından da talebini değiştirme veya genişletme konusunda sınır çizmektedir.

Bu durum iddia ve savunmanın genişletilmesi yasağı olarak ifade edilmekte ve 2577 sayılı Kanun'un 16. maddesinin 4. fıkrasında *"Taraflar, sürenin geçmesinden sonra verecekleri savunmalara veya ikinci dilekçelere dayanarak hak iddia edemezler."* hükmü ile açıkça düzenlenmiştir.

Taleple bağlılık ilkesinin doğal sonucu, mahkemelerin talep edilmeyen bir konu hakkında karar verememesidir.

Dolayısıyla idari yargıda gerek tam yargı davasında gerekse iptal davasında mahkemeler, kural olarak, yalnızca dava dilekçelerindeki talepler hakkında karar verebilirler.

Taleple bağlılık ilkesi idari yargıda yalnızca dava konusu işlem hakkında iptal veya ret yönünde bir karar verme veya dava konusu tazminat talebi hakkında kısmen veya tamamen kabul veya ret yönünde bir karar verme anlamına gelmekle beraber; gerek iptal gerekse tam yargı davasında dava konusu işlemler dışında kalan ve dava konusu işleme dayanak teşkil eden işlemlerin de hukuka uygun olup olmadığı konusunda bir değerlendirme yapılmasına engel teşkil etmemektedir.

Başka bir deyişle, bir birel işleme karşı açılan iptal davasında, birel işlemin dayanağı olan düzenleyici işlem yahut bu işle-

mi önceleyen bir birel işlem dava konusu edilmemiş olsa da mahkeme birel işlemin hukuka uygunluğunu denetlerken, dayanak düzenleyici işlemin veya önceleyen birel işlemin de hukuka uygun olup olmadığını inceleyebilir.

Yahut bir tam yargı davasında tazminat talebi hakkında karar verirken iptal talebi olmasa da zararı doğuran idari işlemin hukuka uygunluğu mahkemece değerlendirilmek zorundadır.

Ancak her iki durumda da mahkemeler, dava konusu dışında kalan işlemlerin hukuka uygun veya hukuka aykırı olduğunu tespit etmekle yetinir; bu işlemler hakkında bir iptal kararı veremezler. Taleple bağlılık ilkesi, mahkemelerin bu yönde bir karar vermesine engel teşkil eder.

Taleple bağlılık ilkesi 2577 sayılı Kanun'da açıkça düzenlenmemekle birlikte, yukarıda atf yapılan Danıştay kararında da vurgulandığı üzere, hukukun genel ilkelerinden biri olarak idari yargıda da kural olarak uygulanmaktadır. Ancak açık bir düzenleme bulunmadığından ilkenin idari yargıda ne şekilde uygulanacağı ve istisnalarının olup olmadığı yoruma açıktır.

Nitekim Danıştay bir kararında *"bir paftayı turistik tesis kullanımına açan imar planı değişikliğinin mevzuata aykırı olduğu(nun) anlaşıldığı gerekçesiyle mahkemece planın turistik motel ile ilgili bölümü ve inşaat ruhsatı iptal edilmişse de imar planı değişikliğinin bir bütün olarak mevzuata aykırılığı söz konusu olduğundan imar planı değişikliğinin tümünün iptali gerektiği"*ne hükmetmiştir.[5]

Ancak Danıştay'ın bunun aksi yönde, yani planın parsel yönünden iptali istenildiği hâlde, *"İdare Mahkemesince, (...) alanın tümüne yönelik genel değerlendirmelere dayalı olarak davacının dava dilekçesindeki istemini aşar şekilde planın tümü hakkında iptal hükmü kurulamayacağı"* yönünde içtihadı da bulunmaktadır.[6]

Dolayısıyla idari yargı davalarında taleple bağlılık ilkesinin geçerli olup olmadığı hem taraflar hem de idare mahkemeleri tarafından belirsizlik yaratmaktadır.

Doktrinde bu durumun temel haklarla ilgili çeşitli usuli sorunlara yol açacağı ve ilgili hukukun öngörülebilirliği yönünden de ciddi bir sorun teşkil ettiği savunulmaktadır.

Ayrıca değinmekte değinilmesi gerekir ki Anayasa Mahkemesi önündeki "iptal davaları" için "taleple bağıllık" ilkesi geçerli olmakla birlikte 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi bundan sapılabileceğini öngörmüştür: "Başvuru, kanunun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün sadece belirli madde veya hükümleri aleyhine yapılmış olup da, bu madde veya hükümlerin iptali kanunun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün diğer bazı hükümlerinin veya tamamının uygulanamaması sonucunu doğuruyorsa, keyfiyeti gerekçesinde belirtmek şartıyla Mahkeme, uygulama kabiliyeti kalmayan kanunun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün bahis konusu öteki hükümlerinin veya tümünün iptaline karar verebilir." Doktrinde benzer bir hükmün İYUK'ta bulunmaması söz konusu normu "eksik düzenleme" kıldığını ve bu eksik düzenleme nedeniyle kimi kararlarda içtihatla genişletildiğini kimi kararlarda ise dar yorumlandığı söylenmektedir. Ayrıca doktrinde hukuk devletine aykırılık yaratan bu belirsizlik, eksiklik ve öngörülemezliğin somut norm denetimine konu edilmesi ve sorunun Anayasa Mahkemesine taşınması gerektiği de savunulmaktadır.

II. Dava Devam Ederken Dava Konusu İmar Planını Değiştiren Yeni Planının Yargılamaya Dahil Edilmesi

İdari yargı mercileri, yukarıda da değindiğimiz üzere taleple bağıllık ilkesine ilişkin kurala içtihat yoluyla bir istisna getirmişlerdir. Buna göre, dava konusu işlem bir imar planı ise ve dava konusu imar planının yargılama devam ederken başka bir planla değiştirilmesi halinde, yeni imar planı, dava konusu edilen bir önceki plandaki hukuka aykırılıkları aynen taşıyor ise, başka bir deyişle, ikinci işlem yalnızca ilk davanın konusuz kalmasını sağlamak amacıyla tesis edilmiş ise idari yargı mercileri dava devam ederken tesis edilen yeni planı da mevcut iptal davasına dahil ederek yargılama konusu yapmakta ve iptal kararı verebilmektedir.

Nitekim Danıştay kararına konu bir olayda Danıştay "1979 tarihli imar planında davanın taşınmazının okul alanı olarak belirlenmesi nedeniyle açılmış olan iptal davasında, 1982 tarihinde yeni bir plan yapılmasına rağmen davanın taşınmazının yeni planda da okul alanı olarak belirlendiği tespiti yapılarak 1979 tarihli plana karşı açılan davada 1982 tarihli planın da de-

ğerlendirilmesine" karar vermiştir.[7]

Başka bir kararda ise Danıştay, "...Uyumsuzluğa konu olayda, davacı taşınmazı yönünden dava konusu plan değişikliği sonucu kullanım kararının değiştirilmesinin hukuka aykırı olduğu ileri sürülerek dava açılmasından sonra davacı taşınmazını kapsayan alanda yeni planların onaylandığı ancak taşınmaza yeni kullanım kararı getirilmediği, dava konusu plandaki kullanım kararlarının sürdürüldüğü, başka bir anlatımla, sonradan onaylanan plan değişikliğinin taşınmaz yönünden herhangi bir değişiklik öngörmediği, dava konusu plandaki kullanım kararlarının aynı şekilde devam ettiği, bu yönüyle yürürlüğünün sona ermediği gibi dava açma nedenlerinin ortadan kalkmadığı görüldüğünden davanın konusuz kaldığından söz edilemez.

Aksine bir yaklaşım, yargılamada uyumsuzluğun özüne yönelik inceleme yapılmasından uzaklaşılması, uyumsuzluğun şekli olarak ele alınması sonucunu doğuracak, adil ve aleni olarak yargılanma hakkını öngören Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesindeki adil yargılanma ilkesiyle çelişen bir yargılamaya yol açacaktır. Bu durumda, dava konusu planla getirilen kullanım kararlarının davacı taşınmazı yönünden devam etmesi karşısında, uyumsuzluğun esasına yönelik olarak inceleme yapılarak karar verilmesi gerekirken, aynı kullanım kararlarını sürdüren planların dava konusu planı yürürlükten kaldırdığı, davanın konusuz kaldığı gerekçesiyle dava hakkında karar verilmesine yer olmadığı yolunda verilen temyiz konu mahkeme kararında hukuki isabet görülmemiştir.." diyerek dava devam ederken değiştirilen planlar hakkında işin esasına girilerek karar verilmesi gerektiğine hükmetmiştir[8].

Bu kararda Danıştay, her bir imar planını bir bütün olarak bağımsız birer işlem olarak değerlendirmemekte, parsel bazında değerlendirme yaparak ve bir parselin kullanım kararında hiçbir değişiklik getirmeyen yeni tarihli imar planını yeni bir işlem kabul etmeyerek önceki imar planının yürürlüğünün halen devam ettiğini kabul etmektedir. Danıştay, dava devam ederken dava konusu imar planının değişmesi halinde, yeni plan hakkında bilirkişi incelemesi yaptırılarak dava açma gerekçesinin yeni planda da aynı şekilde bulunup bulunmadığının araştırılması gerektiğine karar vermekte ve bu yönde bir inceleme yapılmamasını bozma sebebi olarak görmektedir. Danıştay 6. Dairesinin, AİHS'in 6. maddesine ve adil yargılanma

hakkına da gönderme yapması önem arz etmektedir. Mahkeme, dava konusu planın değiştiği gerekçesiyle, otomatik olarak davanın konusuz kaldığı kararının verilmesinin yargılamanın özüne yönelik inceleme yapmaktan uzaklaşarak uyumsuzluğun şekli olarak ele alınması sonucunu doğuracağını, bu durumun da adil yargılanma hakkının ihlali olacağını ifade etmiştir. Kararda açıkça ifade edilmese de, mahkeme, idarelerin plan değiştirme yetkisini kötüye kullanarak davaları konusuz bırakma ve davacıların adli yargılanma hakkını ihlal etmesinin önüne geçmeyi amaçlamıştır. İdari yargı mercileri, yeni işlem tesis edilmesinin tek amacının mevcut davayı konusuz bırakma olduğunu tespit ederken, ilk işlem ile ikinci işlemin aynı içerikte olup olmadığına bakmaktadır.

Dolayısıyla davaya konu ilk işlemdeki hukuka aykırılıklar ikinci işlemde de aynı şekilde yer alıyorsa veya ilk davanın konusu dışında kalan bazı şekli değişiklikler yapılması ile yetinilmiş ise, bu durumda taleple bağıllık ilkesine istisna getirilerek ikinci işlemin de dolaylı olarak iptali yönünde karar verilebilmektedir. Nitekim Danıştay bir kararında bu hususu açıkça vurgulayarak "(...) dava konusu 23.06.2005 onay tarihli 1/5000 ölçekli nazım imar planı yönünden davanın konusuz kaldığından söz edilebilmesi için sonradan yürürlüğe giren 1/5000 ölçekli nazım imar planı değişikliği ile davacının ilk plana karşı dava açmaktaki olumsuzlukların düzeltilmesi suretiyle hukuki sonucu elde etmiş olması gerekmektedir" şeklinde karar vermiştir.[9]

III. İstisnanın Uygulanamayacağı Durumlar

Doktrinde dava konusu imar planını değiştiren ikinci planın içeriği ile ilk planın içeriği farklı ise, başka bir deyişle, ilk planda davacının menfaatini etkileyen hususlar ikinci planda giderilmiş ise, bu durumda davayı konusuz bırakma amacının somut olayda bulunmadığının kabul edilmesi gerektiği ve ikinci plan değerlendirmeye alınmadan yalnızca ilk plan hakkında "karar verilmesine yer olmadığı kararı" verilmesi gerektiği savunulmaktadır. İlgili görüşe göre ikinci plan ancak ayrı bir davaya konu olması halinde mahkemelerce değerlendirilmesi gerekmektedir.

İlgili görüşe uygun olarak Danıştay 6. Dairesi de bir kararında, dava devam ederken imar planında değişiklik yapılarak eski plandan farklı bir kullanım amacı öngörülen plan değişikliğinin de inceleme konusu yapılmasını hukuka aykırı bulmuş ve ilk derece mahkemesi kararını bozmuştur.[10] Dolayısıyla dava konusu imar planını değiştiren yeni planda derdest davaya konu edilen hukuka aykırılıklar dışında başka hukuka aykırılıkların bulunması veya davacının ilk davadaki menfaati dışında farklı bir menfaatini ihlal eden bir hukuka aykırılığa yer verilmesi halinde de ikinci işlemin ilk işlemin devamı olmadığı kabul edilmelidir.

Ayrıca değinmek gerekir ki, dava devam ederken yürürlüğe giren plan ile dava konusu plan, davacının menfaati açısından aynı içerikte olsa da, ikinci planın yapılmasından önce mevzuatta bir değişiklik yapılmışsa ve ilk plandaki hukuka aykırılıkların aynı şekilde korunması bu kez mevzuata uygun ise, bu durumda da ikinci planın hukuka aykırılığına karar verilemeyecektir. Nitekim idari işlemlerin hukuka uygunluğu tesis edildikleri tarihte yürürlükte olan hukuka göre değerlendirilmektedir. Dolayısıyla her iki plan aynı içerikte de olsa, ikinci imar planı öncesinde değişen mevzuatın da yargılamada dikkate alınması gerekir.

Sonuç

Hem birel hem de düzenleyici işlemler açısından, idari işlemin kaldırılması veya değiştirilmesi geriye dönük hukuki sonuçlar doğurmadığı için, bu işlemlerin yapıldığı tarihten kaldırıldığı tarihe kadar olan sürede meydana getirdiği hukuki sonuçlar, ilgililerin menfaatlerini olumsuz etkilemeye devam edebilir. Ancak, dava konusu olan düzenleyici işlem henüz birel bir işlemle somutlaşmadan dava sürecinde değiştirilmişse, bu durumda düzenleyici işleme karşı açılan dava konusuz hale geleceğinden, karar verilmesine yer olmadığı kararı hükmedilmelidir.

İmar planlarının da düzenleyici işlem olduğu hususu göz önünde bulundurularak dava konusu imar planının davacının menfaatini ilgilendiren kullanım kararının, daha sonra tesis edilen ve dava konusu imar planını yürürlükten kaldıran yeni bir imar planı ile değiştirilmesi ve yeni bir kullanım kararı alınması halinde dava sebebi de ortadan kalkacağından dava konusu imar planı hakkında karar verilmesine yer olmadığı kararı verilmelidir. Genel kural bu olmakla birlikte idari yargı yerleri, imar planları özelinde bu kurala bir istisna getirmiştir.

Dava konusu imar planını değiştiren yeni tarihli imar planları, ilk plana karşı açılan iptal davası kapsamında incelenmekte ve yeni planın hukuka uygun olup olmadığı da değerlendirilmektedir. Bu uygulama, taleple bağlılık ilkesine aykırı olsa da, idarelerin yargı yolunu işlevsiz bırakma çabalarını engellemek amacıyla idari yargı yerlerinde kabul edilmiştir. Dolayısıyla, dava konusu imar planı yargılama devam ederken başka bir imar planı ile değiştirilirse, yeni plan, önceki plandaki hukuka aykırılıkları taşıyorsa ve ikinci plan yalnızca ilk davanın konusuz kalmasını sağlamak amacıyla tesis edilmişse, idari yargı mercileri bu yeni planı mevcut iptal davasına dahil ederek incelemekte ve gerekirse iptal kararı verebilmektedir.

Danıştay, her bir imar planını bir bütün olarak bağımsız birer işlem olarak değerlendirmemekte, parsel bazında değerlendirme yaparak ve bir parselin kullanım kararında hiçbir değişiklik getirmeyen yeni tarihli imar planını yeni bir işlem kabul etmeyerek önceki imar planının yürürlüğünün halen devam ettiğini kabul etmektedir. İdari yargı mercileri, yeni işlem tesis edilmesinin tek amacının mevcut davayı konusuz bırakma olduğunu tespit ederken, ilk işlem ile ikinci işlemin aynı içerikte olup olmadığına bakmaktadır.

Dolayısıyla davaya konu ilk işlemdeki hukuka aykırılıklar ikinci işlemde de aynı şekilde yer alıyorsa veya ilk davanın konusu dışında kalan bazı şekli değişiklikler yapılması ile yetinilmiş ise, bu durumda taleple bağlılık ilkesine istisna getirilerek ikinci işlemin de dolaylı olarak iptali yönünde karar verilebilmektedir.

Ancak ikinci işlem ile ilk işlemin içeriği farklı ise, başka bir deyişle, ilk işlemde davacının menfaatini etkileyen hususlar ikinci işlemde giderilmiş ise, bu durumda davayı konusuz bırakma amacının somut olayda bulunmadığı kabul edilmeli ve ikinci işlem değerlendirmeye alınmadan yalnızca ilk işlem hakkında “karar verilmesine yer olmadığı kararı” verilmelidir.

Ayrıca, dava konusu işlemi değiştiren yeni işlemde başka hukuka aykırılıkların bulunması veya davacının ilk davadaki menfaati dışında farklı bir menfaatini ihlal eden hukuka aykırılıklar yer alıyorsa, ikinci işlemin ilk işlemin devamı olmadığı kabul edilmelidir. Bu durumda, yeni işlem ayrı bir dava konusu yapılmalıdır.

Mahkemeler, dava konusu işlemi değiştiren işlemin ilk işlemin devamı niteliğinde olup olmadığını belirlemek amacıyla bilirkişiler, sonraki işlemin ilk işlemden farklı olmadığı sonucuna vardıklarında, dava konusu işlemin yürürlükten kalkmadığı ve davanın konusuz kalmadığı belirtilmektedir.

Mahkeme kararlarına bakıldığında, dava konusu işlemi değiştiren yeni işlemin hüküm fıkrasında belirtilmediği ancak karar metninde tartışıldığı görülmektedir. Doktrinde, bu uygulamanın verilen iptal kararlarının uygulanabilirliğini zayıflattığı ifade edilmekte ve mahkemelerin, yeni tarihli imar planını da hüküm fıkrasında zikrederek iptal kararı vermelerinin, iptal kararlarının uygulanabilirliği açısından önemli olduğu savunulmaktadır.

Detaylı Bilgi için;
[Stj. Av. Gökhan Korkutan](mailto:Stj.Av.Gokhan.Korkutan@ozgunlaw.com)
info@ozgunlaw.com

Kaynakça:

1. Altındağ, Halil, “İptal Davasına Konu İmar Planının Dava Devam Ederken Değiştirilmesinin İptal Davasına Etkisi”. İstanbul Hukuk Mecmuası 81/2 (Ekim 2023): 531-545.
2. Akylmaz, Bahtiyar, Murat Sezginer ve Cemil Kaya, İdare Hukuku (Seçkin Yayıncılık, 2012) 418.
3. Özdemir, Selman, “İdarî İşlemin Geri Alınmasında, İçtihadı Birleştirme Kurulu Kararlarının İdarî Yargı Pratiğindeki Uygulanışına Dair Bir Değerlendirme”, SÜHFD., C. 29, S. 2, 2021, s. 1383-1435.
4. Danıştay 6. Daire, 20.02.2023 tarihli ve 2019/1995 E., 2023/1635 K. sayılı kararı
5. Danıştay 6. Daire, 26/02/1990 tarihli ve 1989/3319 E., 1990/170 K. sayılı kararı
6. Danıştay 6. Daire, 02/02/2009 tarihli ve 2007/1728 E., 2009/812 K. sayılı kararı
7. Danıştay 6. Daire, 16.02.1983 tarihli ve 1979/1757 E., 1983/648 K. sayılı kararı
8. Danıştay 6. Daire, 22.01.2013 tarihli ve 2011/6914 E., 2013/47 K. sayılı kararı
9. Danıştay 6. Daire, 26.03.2012 tarihli ve 2009/11739 E., 2012/1255 K. sayılı kararı
10. Danıştay 6. Daire, 14.05.1992 tarihli ve 1990/2207 E., 1992/2198 K. sayılı kararı

AYM, KONKORDATO SÜRECİNDE BORÇLUNUN BAZI İŞLEMLERİNE İZİN VERİLMESİ İÇİN ALACAKLILARIN MUVAFAKATİNİN ALINMASI ZORUNLULUĞUNU ANAYASA'YA AYKIRI BULARAK İLGİLİ KISMI İPTAL ETTİ

Anayasa Mahkemesi 04.04.2024 tarihinde 2024/10 E. numaralı dosyada, 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 7101 sayılı Kanun'un 25. maddesiyle değiştirilen 297. maddesinin 7327 sayılı Kanun'un 5. maddesiyle değiştirilen ikinci fıkrasının üçüncü cümlesinde yer alan "...muvafakatini..." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve iptaline karar vermiştir.

İtiraz Konusu

İtiraza konu olan 7327 sayılı Kanun'un 5. maddesinin ikinci fıkrası şu şekildedir: "Borçlu, mahkemenin izni dışında mühlet kararından itibaren rehin tesis edemez, kefil olamaz ve ivazsız tasarruflarda bulunamaz; taşınmazını, işletmenin faaliyetinin devamı için önem arz eden taşınırını ve işletmenin devamlı tesisatını devredemez ve takyit edemez. Aksi hâlde yapılan işlemler hükümsüzdür. Mahkeme bu işlemler hakkında karar vermeden önce komiserin görüşü ile alacaklılar kurulunun muvafakatini almak zorundadır."

İşbu hükme göre konkordato sürecinde mühlet verilen borçlunun maddede sayılan tasarruflarda bulunabilmesi için mahkemeden ilgili işlemlere izin verilmesini talep etmesi üzerine mahkemenin ilgili işlemlere izin vermeden önce alacaklılar kurulunun muvafakatini almak zorunda olduğu öngörülmektedir.

Başvuru Gerekçesi

Başvurunun gerekçesi olarak ise mahkeme kararının şarta bağlanmasının mahkemelerin bağımsızlığı ilkesi ile bağdaşmadığı, alacaklılar kurulunun karar yeter sayısının kanunda düzenlenmediği belirtilerek itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Mahkeme Değerlendirmesi

Mahkeme'nin değerlendirmesine göre Mülkiyet hakkı, maddi varlığı bulunan taşınır ve taşınmaz mal varlığını kapsadığı gibi maddi bir varlığı bulunmayan hak ve alacakları da içermeli; Devlet, alacakların tahsiline ilişkin sistemi kurarken gerek alacaklıların gerekse de borçlu ve üçüncü kişilerin hak ve menfaatlerini gözetmelidir. 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 297. maddesinde konkordato sürecinde verilen kesin mühlet içinde borçlu tarafından yapılacak birtakım işlemler mahkemenin iznine tabi kılınmıştır. Nitekim bu işlemler madde metninde "rehin tesisi, kefalet verilmesi, ivazsız tasarruflarda bulunulması, taşınmazlar ile işletmenin faaliyetinin devamı için önem arz eden taşınırın ve işletmenin devamlı tesisatının devredilmesi ve takyit edilebilmesi" şeklinde sıralanmıştır. İtiraza konu kurala göre ise mahkeme bu işlemlerin yapılmasına izin vermeden önce alacaklılar kurulunun muvafakatini almak zorundadır.

Konkordatonun amaçlarından biri de alacaklıların alacaklarını mümkün olduğu ölçüde tahsil edebilmesinin yanında mali durumu bozulan borçlunun durumunu iyileştirerek ticari faaliyetlerine devam edebilmesine imkân tanımadır. Bu amaç doğrultusunda konkordato sürecinde alacaklılar ile borçlunun menfaatlerini dengeleyecek yollar öngörülmesi ve sürecin taraflardan biri aleyhine ölçüsüz bir netice doğuracak şekilde sonuçlandırılmaması hususu göz önünde bulundurulmalıdır.

Dava konusu kurala göre, alacaklılar kurulunun muvafakat etmemesi hâlinde mahkemenin borçlunun tasarruf yetkisini kullanması yönünde karar vermesine imkan yoktur. Dolayısıyla kural, alacaklıların muvafakat vermeme kararı alması halinde bu kararın tarafların menfaatleri yönünden en uygun çözüm olup olmadığını değerlendirme hususunda mahkemeye herhangi bir takdir alanı bırakmamaktadır. Öte yandan taraflar arasında adil bir denge kurulabilmesi ancak alacaklılar kurulunun kararının da denetime tabi kılınmasıyla ve hâkime takdir yetkisi verilmesiyle sağlanabilir. Bu değerlendirmeler ışığında, borçluya izin vermenin tarafların menfaatlerinin korunması bakımından hakkaniyete daha uygun sonuçlar doğurabileceği dikkate alındığında mahkemeyi takdir yetkisinden mahrum bırakmanın devletin pozitif yükümlülükleriyle bağdaşmayacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanında tarafların menfaatleri arasında adil bir denge kurulabilmesi amacıyla sürecin komiser atanmak suretiyle mahkemece yürütüldüğü gözetildiğinde, itiraz konusu kuralla söz konusu menfaatler arasında kurulması gereken dengenin alacaklılar lehine borçlu aleyhine sonuçlara yol açabileceği kanaatine varılmıştır. Açıklanan gerekçelerle Anayasa Mahkemesi kuralın Anayasa'ya aykırı olduğuna ve iptaline karar vermiştir.

Kaynak: *AYM'nin 4/4/2024 tarihli 2024/10 Esas, 2024/97 Karar Numaralı kararı*
(<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2024/06/20240606-21.pdf>)

Alanında uzman avukatlardan oluşan ekibi ile faaliyet gösteren Özgün Hukuk Bürosu, ulusal ve çok uluslu şirketlere hizmet vermektedir. Bu kapsamda, müvekkillerin ihtiyaçlarına olabilecek en kısa zamanda cevap verebilecek organizasyon yapısı kurulmuş olup, temel prensip müvekkillerin kıdemli avukat kadrosuyla her zaman iletişim kurabilmesi ve her konuda bilgi sahibi olmasının sağlanmasıdır.

Bankacılık ve finans, eğitim, sağlık, otomotiv, kimya ve savunma, teknoloji, enerji, maden, inşaat ve gayrimenkul sektörleri başta olmak üzere değişik iş ve ticaret sektörlerinde faaliyet gösteren kurumsal müvekkillere ve sivil toplum kuruluşlarına hizmet veren Özgün Hukuk, tüm müvekkilleri ile bir iş ortağı titizliği ile çalışmayı prensip edinmiştir.

Özgün Hukuk Bürosu, Türkiye'nin önde gelen finans kurum ve kuruluşlarına, şirketlere ve şahıslara Türkiye'de ve yurtdışında alacak tahsilatı konusunda hukuki hizmet sağlamaktadır. Bu kapsamda yurtdışına kaçırılan malvarlıklarının mal varlığı araştırması yapılarak tespit edilmesi ve alacağın bu yolla tahsil edilmesi hususunda hukuki hizmet verilmektedir.

Özgün Hukuk Bürosu, Britanya, Belçika, Fransa, İspanya ve İtalya'dan avukatlar tarafından Kasım, 1988'de kurulan PLG International Lawyers'ın tek Türk üye hukuk bürosudur. PLG, Avrupa'nın ilk birleşik uluslararası hukuk uygulamasıdır.

Sülün Sok. No:8 34330 1.Levent Beşiktaş / TURKEY
Phone : +90 212 356 3210(pbx) / +90 212 325 2307(pbx)
Fax : +90 212 356 3213
E-mail : info@ozgunlaw.com
İnternet sitesi: www.ozgunlaw.com

Bizi Takip Edin!

